

ŽIVA ZAJEDNICA

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH ZAJEDNICA · BROJ 12 (176) · PROSINAC/DEZEMBER 1996

retan Božić
Nova 1997.
odina!

rohe
Jeihnachten
nd ein
esegnetes
eues Jahr!

erry
hristmas
nd a happy
ew Year!

VJERA I ŽIVOT

Čovjek u srcu Boga –
Bog u srcu čovjeka

PORUKA ZA ISELJENIČKI DAN 1996.

Obnoviti kuće,
ali i crkve

BOŽIĆNE PRIČE

Božić gospe Magde
Wir sind keine
Kroaten

25. OBLJETNICE

U vjeri, nadi i ljubavi
Ne zaboravite rodnu
grudu!

OBITELJ

Kako sačuvati brak?

Gabriel Jurkić, Vedrina zimskog dana

Presveti Božić

Chiara Lubich

Božić:
to dijete nam se neprestano ukazuje
kao jedna od najdubljih
tajni vjere,
kao prvi znak one ljubavi prema nama,
koja će se očitovati u svoj punini
milosrdnoga i svemogućega Boga.

UVODNIK

MOTRIŠTE

2000 godina Isusova rođenja

Ovih (pred)božićnih dana naprosto smo obasuti mnoštvom božićnih motiva, slika, priloga, crteža i sličnoga. Poput strastvenih kupaca božićnih darova, i mi smo se u ovom broju našli u neprilici s božićnim motivima. Što primjerice staviti na naslovnici? U mnoštvu motiva, od kojih većinu možemo nazvati kičem, izabrali smo ipak nešto drugo. Radi se o neobičnoj slici „Rođenje Kristovo“ pokojnoga hrvatskoga franjeva A. Testena. Nju nikako ne možemo svrstati među svakodnevne i kičaste motive, jer je izvorna i zagonetna, poput sadržaja kojeg predstavlja.

Otajstvo Božjeg učovječenja ostaje otajstvenim, ali je poruka vrlo jasna: Bog nam se približio u liku djeteta iz Betlehema odnosno Isusa iz Nazareta. Imajući i to u vidu s prvom nedjeljom došašća opća je Crkva zaopočela proslavu Velikoga jubileja – 2000. obljetnice Isusova rođenja.

Crkva u Hrvata obilježava 29.12. Iseljenički dan. Biskupsku poruku u povodu toga dana prenosimo u cijelosti. Vrijedi je pročitati pozorno. Tiče se naime svih nas.

Ovo je vrijeme čestitanja, pa svim ljudima dobre volje, a napose našim prognanicima i izbjeglicama, svim hrvatskim iseljenicima i radnicima diljem kugle zemaljske, želimo sretan Božić i blagoslovljenu Novu 1997. godinu.

Uredništvo

Piše:
Anto Batinić

Teologija povratka

Na osnovi brojnih poziva na povratak iseljenika i izbjeglica, a napose Biskupske poruke za Iseljenički dan mogli bi se napraviti obrisi jedne male teologije povratka

Ni u jednoj misiji ne može proći nijedna svečanost, a da ugledni gosti iz domovine, obično biskupi, ne pozovu iseljenike i radnike u inozemstvu, te izbjeglice i prognanike, na povratak u domovinu. Ti pozivi na povratak često zvuče oporo, nestvarno, prigodničarski, jer se sudaraju s krutom životnom stvarnošću, kako dugogodišnjih iseljenika i radnika u inozemstvu, tako i s neizvjesnom perspektivom prognanika i izbjeglica. Pozivi na povratak u sklopu propovijedi na misama izriču se najčešće u obliku emocionalnih fraza, primjerice: – Vratite se rodnoj grudi! – Ne zaboravite rodna ognjišta! – Vratite se svojim korijenima i grobovima predaka! – Čekaju vas vaša sela i kuće, vaša polja i vinogradi! – Kod kuće je najljepše!

Višegodišnji iseljenici i radnici u inozemstvu navikli su već u crkvama na takve pozive, pa više ni oni emocionalni ne reagiraju posebice na njih. Ipak, takvi pozivi itekako pogađaju prognanike i izbjeglice. U takvim prilikama njihove oči zaiskre suzama. Uхвати ih jad, ali i jed. Jad stoga što su morali bježati s rodnoga praga ili što su jednostavno brutalno protjerani. Jed zato što bi se željeli vratiti, ali je to zbog više razloga još uvijek nemoguće. Često se ljute na one pozive na povratak kućama, koji im se čine nerealnim. To se svakako odnosi na povratak u ona područja koja se trenutačno nalaze pod srpskim ili muslimanskim nadzorom. U tim slučajevima kod naših izbjeglica proradi prvotno praktično životno razmišljanje: preživjeti, ma gdje i ma kako (prekomorske zemlje imaju dakako prednost); osigurati budućnost djece i obitelji; vratiti se, ali samo na sigurno. Sve to ima prednost pred ljubavi i vjernosti prema rodnoj grudi.

Ovogodišnja Biskupska poruka za Iseljenički dan (29.12.1996.), koju je potpisao pomoćni sarajevski biskup i predsjednik Vijeća BK HR i BK BiH za migraciju dr. Pero Sudar, zapravo je mala teologija povratka. Ona prosvjeduje protiv nasilnog protjerivanja ljudi, protiv manipuliranja prognanima seleći ih iz mjesta u mjesto, te ustaje protiv

njihove političke zlouporabe. Ističe se kako više nema masovnih progona, ali ima onih rafiniranih, koji su posljedica nepravde. Ova poruka odbacuje tzv. „humano preseljenje“, zapravo etničko čišćenje, kao posvema nehumano, jer se igra ljudima i ljudskim životima, jer je nadahnuto vlastohlepljem i jer donosi veliku ljudsku patnju. Crkva dakle odbacuje čak i prešutno odobravanje takvih poteza.

Takav stav počiva na božanskom poslanju Crkve, na načelima Isusova Evanđelja, što u suvremenom rječniku označava osnovna ljudska prava i slobode. To znači zalagati se za pravdu i pravičnost, za ljudsko dostojanstvo, nacionalni, vjerski i uljudbeni identitet, makar se riskiralo i vrlo moguće nerazumijevanje i od strane vjernika. „...Obilježavajući dan iseljenika ne možemo ne pozvati sve prognane i izbjegle da se i sami ne odreknu svojih prava i svoga ljudskog dostojanstva“. Nerazumijevanje, pa i neprihvatanje je posebno moguće kada Poruka navodi Papine riječi o povjerenju, dijalogu, suradnji, poštovanju, pomaganju i uvažavanju pripadnika drugih religija. Radi se naprosto o evangeoskim istinama, koje ni našem narodu niti Crkvi nisu nikad bile zapreka ni ograničenje nego zaštita i obogaćenje.

Izričito također stoji, gotovo poput zavjeta, da je prvotna želja povratka prognanih. Slijede zatim vrlo snažne riječi, gdje se povratak i domoljublje izravno povezuju s vjerom: „Danas se dubina ukorijenjenosti Evanđelja u nama mjeri mjerom ljubavi prema domu i domovini. Povratak prognanih i pomoć toga povratka napose u BiH sada nije samo pitanje prava na izbor mjesta življenja nego je i pitanje vjere... Danas Hrvat katolik ne može živjeti od vjere Evanđelja i ljubavi prema domovini mimo govora o povratku na svoje gdje god je to moguće“. U tom smislu ide i poziv na praštanje onima koji su porušili naše kuće i svetinje. Iseljenike se poziva da „iskustvo tuđine“ efikasno upotrijebe u pomoći povratka prognanih i u obnovi domovine. ■

ŽIVA ZAJEDNICA

Herausgeber/
Izdavač:

**Kroatisches Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

60435 Frankfurt am Main · An den Drei Steinen 42
Tel. (0 69) 54 10 46 · Fax (0 69) 5 48 21 32

Verantwortlich/
Odgovara:

Bernard Dukić

Chefredakteur/
Glavni urednik:

Anto Batinić

Redaktion/
Uredništvo:

Maja Runje, Stanka Vidačković,
Božica Červinka, Jura Planinc,
Ivek Milčec, Ivan Bošnjak,
Jozo Sladoja, Božo Marić
Željka Čolić, Vesna Školnik,
Ivo Balukčić, Alen Legović,
Ivo Matijević, Marko Obert,
Vlatko Marić

Mitarbeiter/
Suradnici:

Satz + Layout:

Ljubica Markovica

Lithos +
Seitenmontage:

Fotosatz Service Bauriedl

Druck:

64546 Mörfelden-Walldorf

Jahres-
bezugspreis:

Druckerei Drach

Bank-
verbindung:

64665 Alsbach-Hähnlein

DM 30,- incl. Porto (s postarinom)

Konto Nr. 129072 (BLZ 500 50102)

bei der Stadtsparkasse Frankfurt

PISMA • BRIEFE

Ključ za hrvatsko državljanstvo: 130

Još se puno Hrvata vode kao Jugoslaveni

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Bonnu još jednom je među Hrvatima i hrvatskim građanima u Njemačkoj pokrenulo kampanju promjene državljanstva. Kao što smo u „Živoj zajednici“ još prije dvije i pol godine pisali, mnogi se Hrvati i dalje vode kao jugoslavenski državljani, iako imaju hrvatske putovnice. Zato je potrebno tražiti promjenu državljanstva iz jugoslavenskog u hrvatsko, i to u Prijavnom uredu (Einwohneramt) i u Uredu za strance (Aus-

länderamt). Promjena se može izvršiti osobno i za svoju obitelj, a to može učiniti i osoba koju opunomoćite. Promjena državljanstva je besplatna. U navedenim uredima treba da pokažete svoju putovnicu, a zamolite osoblje da promjenu jave Središnjem uredu za strance (Ausländerzentralregister). Nakon promjene državljanstva dobijate potvrdu na kojoj stoji vaš 12-znamenkasti registarski broj, kao i broj 130 za hrvatsko državljanstvo. ■

Živa zajednica je zaista živa

Cijenjeno uredništvo, hvala Vam za dar „Žive zajednice“ koju mi redovito šalžete. Trudim se da je uvijek barem djelomično pročitam. Živa zajednica je zaista živa. Samo naprijed! Svako dobro svima želi:

Fra Božo Lovrić,
O.A. Gabrića 27,
20350 Metković.

Cvijeće je predala Gabrijela Galić

Cijenjeno uredništvo,

u prethodnom broju Žz objavljeno je opsežno izvješće o obilježavanju 25. obljetnice naših zajednica u Oberhausenu i Duisburgu. Hvala Vam na prostoru. Ali, meni se kod pisanja teksta potkrala mala omaška, pa Vas molim da je ispravite u sljedećem broju. Naime, na misi u Duisburgu biskupa je pozdravila i cvijeće mu predala Gabrijela GALIĆ (a ne Gabrić, kako stoji u objavljenom tekstu). U nadi da ćete popraviti ovu omašku, i u ime male Gabrijele i njezine majke (oca i muža su izgubili u nesretnom slučaju), srdačno Vas pozdravljam.

Josip Vukadin, Oberhausen

Ja sam Varaždinec

Poštovano uredništvo,

kao prvo, primite svi puno lijepih pozdrava od Vašeg stalnog i vjernog čitatelja. Dugo se nisam javljao, a imao sam razloga i povoda, osobito u vezi s nekim člancima koje ste objavili, kao što je onaj o prolasku naših građana kroz Sloveniju. To sam nekako progutao, ali teško. Podržavam pismo Anđelke Eremut pod naslovom „Prodani vozači autobusa“ (Žz 10 / 96). Gospođa Eremut spominje nekog Varaždinca s kojim je razgovarala prilikom spornih stanki nekih naših vozača autobusa u srpskim restoranima. Slučajno sam to bio ja. Bio sam također ogorčen, jer sam osobno čuo kakve se sve pjesme ondje pjevaju. Tada nisam bio ni gladan ni žedan. Zato i preko Vašeg lista apeliram na naše ljude koji putuju autobusima da pokušaju zaobići takva mjesta. A našim vozačima autobusa preporučujem da nam kažu ako su gladni i žedni, pa ćemo im mi putnici među sobom skupiti dovoljno za večeru i za kilogram kave. Ovim putem zahvaljujem gđi Eremut na iskrenom komentaru.

Kao drugo, ja se pomalo bavim pisanjem pjesama, pa Vam šaljem jednu za objavljivanje, kao i pjesmu Dragutina Domjanića prevedenu na njemački jezik.

Dolazi Božić i božićni blagdani, pa svima u uredništvu i svim čitateljima i suradnicima želim blagoslovljen Božić i sretnu Novu 1997. godinu.

Jakob Lukanec, Hückeswagen

HRVATSKA 2000.

Hrvatska dijaspora (jučer, danas, sutra)

Hrvatski centar strategijskih istraživanja priprema veliki višegodišnji projekt o hrvatskoj dijaspori: **Hrvatska 2000. – Hrvatska dijaspora (jučer, danas, sutra)**. Cilj je ovoga projekta upoznati građane Hrvatske s različitim vidovima i poljima djelatnosti Hrvata u iseljeništvu. U okviru projekta prvi simpozij održat će se u lipnju 1997. godine.

Teme simpozija obuhvatit će:

1. Političku povijest
2. Kulturu – umjetnost – izdavačku djelatnost – publicistiku
3. Ekonomske aspekte
4. Znanost
5. Šport
6. Hrvatske institucije – udruge
7. Političari Hrvati u svijetu
8. Prinos stvaranju suvremene, demokratske i neovisne Republike Hrvatske
9. Vratiti se u Hrvatsku – ostati u Hrvatskoj
10. Mediji

Po ponuđenim temama sudionici simpozija moći će se uključiti u radne grupe. Tijekom simpozija održat će se grupna izložba hrvatskih umjetnika koji žive i djeluju u dijaspori, izložba fotografija – povijest hrvatskog iseljeništva.

Nadamo se i očekujemo da ćete sudjelovati u ovom projektu. Željeli bismo da zajedno s nama, a prema temama simpozija, odlučite na koji način možete pridonijeti da ovaj skup bude jedan od najznačajnijih skupova u Hrvatskoj 1997. godine. Zbog velikog interesa i broja pojedinaca koji su već iskazali svoj načelni pristanak za sudjelovanje u ovom projektu, molimo Vas da nam se što prije javite, pojedinačno ili u sklopu Vaše udruge, s Vašim idejama, prijedlozima, referatima, slanjem starih fotografije (koje ćemo Vam vratiti), kratkim informacijama o značajnim događajima, hrvatskim umjetnicima, znanstvenicima i političarima u iseljeništvu. Organizacijski odbor uvjeren je da će ovaj projekt, kao i skup, imati

punu podršku najistaknutijih znanstvenih, političkih, kulturnih i vjerskih institucija.

Očekujući Vaš odaziv, javite se na našu adresu. Primite iskrene i srdačne pozdrave. Vrijeme održavanja: krajem lipnja 1997. Mjesto: Zagreb.

S osobitim štovanjem

Marin Sopta, prof., v.r., direktorHrvatski centar strategijskih istraživanja
Marulićev trg 19/1

10000 Zagreb, Croatia

tel./fax. 385-1-4550527 / 385-1-4550528

OGLASI

Prijevodi

■ Ovjereni prijevodi i hitni servis za hrvatski, njemački, engleski i španjolski jezik. Dokument pošaljite telefaksom i prijevod će Vam biti dostavljen u najkraćem roku.

Monika Lovrić,
dipl. prevoditelj i sudski tumač.

Tel. 02 21/4 30 32 30; fax 4 30 32 41.

LIČNOST MJESECA HEADLINES • SCHLAGZEILEN • VIJESTI

MAJKA TEREZIJA,
misionarka
ljubavi

Oruđe Božje providnosti

U vrijeme pisanja ovog teksta 86-godišnja Majka Terezija se teško bolesna nalazi u bolnici u Calcutti. Njezino zdravstveno stanje je vrlo kritično.

I tako, kad god se Majka Terezija nađe u bolnici, to postaje svjetska vijest. Kao da cijeli svijet strepi nad zdravljem te krhke, uporne i dobre žene i redovnice, koja i na koncu života privlači i šokira. Naime, ona je molila liječnike da ne troše puno sredstava i napora za očuvanje njezina zdravlja, jer bi bilo bolje da to podijele siromasima. Kada je 1979. dobila Nobelovu nagradu za mir, nije bilo nekog prevelikog uzbuđenja. Njezina reakcija je bila tipična: „Zahvalimo Bogu!“, rekla je. Pritom je dakako mislila kako je Bog ponovno u svojoj providnosti pogledao na patnje njezinih siromaha, kako se pobrinuo za njih. Teško je u ovom stoljeću naći primjer takva pouzdanja u Božju providnost.

Gonxhe Bojaxhiu rodila se u Skopju 27.8.1910. u albanskoj katoličkoj obitelji. Od odlaska u Indiju 1929. do 1948. članica je družbe loretskih sestara, s redovničkim imenom Marija Terezija od Maloga Isusa. Bila je užasnuta bijedom i siromaštvom ljudi, pa je odmah počela pomagati siromašne među najsiromašnijima, za koje 1949. osniva družbu „Misionarke ljubavi“, a ona danas broji preko 1000 sestara diljem svijeta. U bolesnima, siromašnima, gubavcima, oboljelima od side, gladnima, nesretnima... Majka Terezija je prepoznala Božje lice, pružila im pomoć, nadu, utjehu. Zato ona nije samo osoba ovoga mjeseca, nego je zasigurno najmarkantnija osoba druge polovice našega stoljeća. ■

- Za „Propovjednika godine“ izabran je u Engleskoj, između više stotina propovjednika raznih vjeroispovijesti, jedini katolički svećenik William Anderson, župnik u Aberdeenu. Imao je kratku, lepršavu i živu propovijed. Ne bi bilo loše slično natjecanje održati i među hrvatskim propovjednicima.
- Britanski ministar okoliša John Gummer istupio je zbog ređenja žena iz Anglikanske crkve i prešao u Katoličku crkvu.
- U ratnim okršajima na graničnom području Ruande i Zaira ubijen je dosad jedan nadbiskup, Christophe Munzihirwa, i tri redovnika. U tom području djeluje i više hrvatskih misionara i misionarki, koji su zasad „živi i zdravi“.
- Nakon što je u Vatikanu razgovarao s Papom, kubanski predsjednik Fidel Kastro pozvao je Ivana Pavla II. da posjeti Kubu, jedinu latinskoameričku zemlju koju Papa dosad nije posjetio. Inače, Kuba je koncem studenoga dopustila postupni dolazak stranih svećenika.
- U Brettenu, rodnom gradu reformatora Philippa Melanchtona, bit će u veljači 1997. održana središnja proslava „Melanchtonove godine“ u Evangeličkoj crkvi. Ove godine slavljen je „Lutherova godina“, u povodu 450. obljetnice njegove smrti.
- Krovna organizacija oko 1400 američkih katoličkih dobrotvornih ustanova izvijestila je da su te udruge 1995. skupile rekordnih 640 milijuna maraka pomoći.
- Papa Ivan Pavao II. proglasit će uskoro blaženima 220 kineskih mučenika, kako bi time dao 'znak nade za Crkvu u Kini'. Inače je u 18 godina pontifikata sadašnjega pape proglašeno 759 blaženika (od kojih 575 mučenika i 184 ispovjedaoca), te 277 svetaca (245 mučenika i 32 ispovjedaoca).
- U Njemačkoj je definitivno odlučeno da se provede reforma pravopisa, iako se tomu protive mnogi poznati pisci, umjetnici i drugi. Za tu pravopisnu reformu sprema se i Katoličko biblijsko djelo iz Stuttgarta, jer i Bibliju valja izdati na novom pravopisu.
- Na naslovnici „Glasa Koncila“ od 24.11.1996. nalazi se zajednička fotografija pape Ivana Pavla II. i kardinala Vinka Puljića, koji su 12.11. razgovarali 20 minuta u Vatikanu.
- Franjevački vrhovni poglavar Hermann Schallück posjetio je u prvoj polovici studenoga hercegovačku i bosansku franjevačku provinciju. Tom prigodom se u Sarajevu susreo s najvišim predstavnicima raznih vjerskih zajednica.
- U Chicagu je 14.11.1996. od raka umro nadbiskup i kardinal Joseph Louis Bernardin (68). U posebnom pismu Vrhovnom sudu SAD-a pozvao je suce da ne ozakonjuju eutanaziju.
- Kardinalski zbor trenutačno ima 153 člana iz 64 zemlje. Novoga papu ima pravo birati 111 kardinala, a 42 ne, jer su navršili 80 godina života.
- U obnovljenom samostanu trogirskih benediktinki (koludrica), osnovanom 1064., danas ima još samo 8 sestara, a posljednja sestra ušla je u samostan prije 20 godina. Dakle, djevojke, mjesta ima za sve.
- Ni nakon mnoštva molbi, pisama i apela, kako biskupa Komarice tako i humanitarnih organizacija, bosanski Srbi još nisu oslobodili zatočenog prijedorskog župnika Tomislava Matanovića i njegove roditelje, za koje se ne zna ni gdje se nalaze.
- Kanadski biskupi su pozvali vladu da se odlučnije zauzme u borbi protiv siromaštva, jer svaki šesti Kanađanin živi u bijedi; osobito su ugroženi indijanski urođenici.
- Papa Ivan Pavao II. već je 1999. godinu proglasio „Godinom ljubavi prema bližnjemu“, a 2000. godina će biti „sveta“ godina. Za te godine se posebno valja pripravljeti djelima ljubavi i solidarnosti prema bližnjima, napose siromašnima, ugroženima i izbjeglima.
- Münsterski biskup Josef Voos je novi šef komisije za doseljenike njemačke biskupske konferencije: Njemačka sada ima oko 7 mil. stranaca, što je 9% ukupnoga pučanstva, a među njima ima 2 mil. Turaka.
- Hamburška evangelička biskupica Maria Jepsen se nada da će do 2000. godine katolici i evangelići moći zajedno slaviti euharistijsku službu. Rastući dijalog je uklonio većinu zapreka i podjela.
- Za sve veći broj krštenja odraslih osoba austrijski liturgičar Andreas Redtenbacher predložio je dulji katekumenat (pripravu za krštenje), te obred krštenja uranjanjem cijeloga tijela u vodu, kako se to i danas radi u nekim istočnim Crkvama.

TREND OVI

Piše:

Alen Legović

Televizija? – Ne hvala!

Uništava li TV i društvo i našu mladež?

Dvije stvari ugrožavaju naše društvo i našu europsku mladež, a te dvije stvari mnogi bi nazvali vrlo slobodoljubivima, mnogima neće biti jasno zašto nas one onda ugrožavaju: to su konkurencija i sloboda iznošenja mišljenja.

Te dvije stvari dovode u stvarnosti do totalnog liberalizma u programu, što znači da je sve dopušteno. Pomislite samo na reklame na televiziji.

Mnogima još nije jasno, ali uskoro, već za 10 godina, moći ćemo raspolagati s 1500 TV-kanala, a to znači da će naša djeca kao i sva ostala djeca na svijetu, već s četiri godine biti konfrontirana s mogućnošću ogromne palete programa. To će pak s druge strane imati za posljedicu, da će naša djeca djelomično ili čak potpuno uništiti svoju maštu – predodžbu da je pojedinac dio društva kojem pripada.

Rezultat toga može biti opasnost potpune promjene svijesti kod čovjeka, kakva je prije nekoliko desetljeća bila nezamisliva. Televizija nije liberalan medij – zbog svojih internih struktura – barem ne u Europi. Tvrdim da na televiziji ne postoji sloboda iznošenja mišljenja, zbog načina na koji ona funkcionira.

Jer TV je medij osjećaja, a ne mozga.

Televizija je medij emocija, a ne razuma. TV je medij koji beskrupulozno skraćuje i ne bavi se dubljim razmatranjima pojedinih problema. Ona odustaje od prikazi-

vanja onoga što se ne može prikazati tako jednostavno ili rekao bih TV to čini vrlo površno. Siguran sam da je svatko imao prilike usporediti i uočiti razlike između pročitane knjige i filma koji je snimljen po knjizi. Televizija proizvodi jednu vrst audiovizualne mržnje na sve što je vezano uz neki pojam. (Sjetite se samo propagande na televiziji uoči rata u Zaljevu (Irak) ili na slovenskoj, hrvatskoj, bosanskoj i srpskoj televiziji uoči rata i agresije).

Zbog sve veće složenosti svijeta, potreba za objašnjenjem je sve veća. I tu dolazi do čudnovatog proturječja: dok s jedne strane imamo pravu inflaciju medija, uvijek novih naslova (novina, časopisa, knjiga itd.), pojavljuje se s druge strane sve veća potreba za objašnjenjem svega što nas okružuje.

Prepušteni smo potpunoj ravnodušnosti i „slobodi“.

TV je danas najveći faktor u odgoju – u prosjeku svaki stanovnik Njemačke sjedi pred TV-om tri sata dnevno i to sedam dana u tjednu.

Što mislite o prijedlogu da se jedan dan u tjednu TV ne pali te da obitelj nešto poduzme i posveti vremena sebi i drugima? Postavlja se pitanje: Kako se možemo zaštititi od razvoja televizije i njezinog utjecaja na nas i naše mlade danas i svega što ide uz TV (reklame, moda itd.)?

Ne radi li se danas kod televizije više o deformaciji umjesto informaciji?

Sjetimo se primjerice samo stranih izvješća iz Iraka i takozvane „Pustinske

oluje“ ili hrvatskih i bosanskih ratnih reportaža koje su bile sve osim ratne istine. Postavlja se pitanje čemu takvo izvještavanje koje ne koristi niti informiranju gledatelja niti novinarskoj profesiji? Nije li samo po sebi razumljivo da novinari i televizijski komentatori budu neovisni, da nisu članovi nikakvih stranaka i da prikazuju činjenično stanje na pravom mjestu i u pravo vrijeme.

Postavlja se pitanje, da li se danas u Njemačkoj, a na poseban način u Hrvatskoj može uočiti razlika između činjenice i poruke, između činjenice i sugestije, kada je učinjeno sve, da se poruka zaogrne u informaciju, da se opremi svim zakonitostima novinske ili TV-vijesti i da se tako – svakodnevnim „informacijskim“ zbirom – obavi globalni udar na svijest, a da se zatim ta ljupka ideološka rabota upiše kao posljedak „čistog novinarstva“?

Oni koji prate domovinski tisak i HRT preko satelita, vjerojatno su primijetili da u Hrvatskoj u zadnje dvije-tri godine u novinama i na TV-u informacija, kao forma, sadrži više političkog komentara nego „čisti“ komentar. A malo je u Hrvatskoj onih komentatora koji od svojeg komentara naprave novost – dakle vijest.

Mnogi danas tvrde da je zapadno društvo permisivno, što će reći pretjerano popustljivo, previše tolerantno i liberalno i time (je) došlo do svoje granice. Ako je to tako, tada je potrebno nanovo definirati gdje su granice i koliko slobode je dozvoljeno odnosno koliko slobode svaki od nas mora sam sebi uzeti. Možda je prvi korak u tom smjeru odgovor na pitanje: Televizija? – Ne hvala.

Zaglupljivanje pred televizorom

Ne bojte se – ovaj članak nije upravljen protiv djece i mladih koji, kako to odrasli kažu, stalno gledaju televiziju. Ovaj članak će prije biti kritika roditeljima. Žalosno je gledati kako se mnogi roditelji pred televizorom „zaglupljuju“, jer ne posjeduju više kreativnosti da bi poduzeli nešto drugo. Otac, primjerice, dolazi navečer kući, ali ne prekasno, u pravo vrijeme na dječji program, sjeda pred televizor i osjeća se ugodno. On se zaista osjeća dobro, čak se i smije takozvanom „programu“, premda se mnogi od nas u djetinjstvu nisu mogli nasmijati takvom „programu“. Kao mala djeca mnogo toga nismo razumjeli, a kao nešto većoj djeci već nam je ponešto bilo jasno i zabavno, ali ubrzo nakon toga televizija nam je postala preglupa i dosadna. I danas se mnogi očevi slatko smiju takvim „programima“ i pitamo se da li da sumnjamo u razinu naših očeva? Ili se prije radi o njihovom pomanjkanju aktivnosti da se učini nešto drugo: bavljenje sportom, šetnja, stjecanje novih poznanstava ili čitanje dobre knjige, ne bi li sjedjeli pred televizorom, ili ne bi li kao mnogi „visili“ po gostionicama. Ili je ipak već sada njihov duh tako popustio da ćemo i mi, danas još mladi, jednoga dana završiti na isti način?

A. L.

Učenje, odmor ili zaglupljivanje pred televizorom?

Foto: Edo Pirš

VJEROM KROZ ŽIVOT • GLAUBE UND LEBEN

SUSRET BOGA S ČOVJEKOM

Piše: Vlatko Marić

Čovjek u srcu Boga – Bog u srcu čovjeka

Blještave slike iz naše okoline zamagljuju ili iskrivljuju pravi božićni sadržaj. Bog se o Božiću približuje k nama, postaje poput nas. Darujte i otvorite – srce!

Nakon dvadeset dana štrajka francuskih vozača kamiona pojavili su se napisi o gubicima u gospodarstvu. Među granama koje su do sada najviše izgubile jesu industrija i trgovine igračaka što se prodaju za Božić.

Razgovaraju majka i trogodišnja kćer. Majka pita svoju kćer što bi željela i što će moliti da joj donese Père Noel (doslovno: „Otač Božić“). Ne-

koć, u komunističko vrijeme, to se kod nas prevodilo s „Djeda Mraz“, a danas s „Djed Božićnjak“ ili nekako drugačije). Djevojčica nabraja darove koje želi za Božić: „Mamu Barbie, dijete Barbie, tatu Barbie, čokoladu, Coca-Colu i knjigu“. A majka potihlo reče: „To je ono što se u najmanju ruku mora kupiti“.

Ako ste pretplaćeni na kakav časopis ili reviju, onda ćete vrlo često na vlastitu adresu dobiti reklame za različite stvari. Adrese potencijalnih kupaca prodaju se vrlo dobro. Ponekad će te iste adrese dospjeti i do humanitarnih organizacija. Tako je i moja adresa dospjela do humanitarne udruge „Braća siromašnih“. U prospektu udruge poziva se „upomoć“ kako bi i siromašni mogli dostojno dočekati Božić. Uz prospekt dobijete sve. Samo trebate napisati ček i staviti ga u omotnicu i poslati, te tako pomoći da siromašni mogu slaviti Božić. Napor hvale vrijedan.

Prošetate li ulicama Pariza ili nekog drugog grada bit ćete iznenađeni kako je lijepo nakićen. Izlozi i sve drugo podsjeća da će uskoro Božić. Sve mami na kupovinu darova. Kao da su darovi sâm Božić. Možda za nekoga i jesu.

Dijete iz Betlehema

Ovo su slike s kojima se susrećemo i koje ćemo nebrojeno puta vidjeti prije Božića pa i na sam Božić. Što je Božić u ovoj stvarnosti potrošnje i reklame? Darovi? Okićeni grad i njegovi izlozi? Reklame na televiziji koje daju broj na kojeg možete nazvati Djeda Božićnjaka?! Ne! Božić je nešto drugo. Ove slike što ih vidimo pred našim očima nisu pravi Božić. One nam mogu čak sakriti, iskriviti sliku pravog Božića. Kako bismo otkrili što je to pravi Božić, vratimo se Božiću kakvog nam ga opisuje Biblija. Vratimo se toj pravoj stvarnosti Božića kako ne bismo bili razočarani dobivenim darovima, ili da ne bismo ostali razočarani ukoliko nestanu ukrašeni izlozi i svjetlosni ukrasi.

Biblija nam govori o rođenju djeteta Isusa u betlehemske štale jedne hladne noći. Dijete se rodilo u staji budući da nije bilo mjesta za njegove roditelje u svratištima. Prvi koji su saznali za rođenje djeteta bili su pastiri što su u blizini čuvali svoja stada. Vijest o rođenju djeteta nije im donio bilo tko. Vijest im je donio,

kaže Biblija, anđeo, naviještajući veliku radosnu vijest da se u Betlehemu rodio Spasitelj – Krist, Gospodin. A anđelu se pridružila silna nebeska vojska hvaleći Boga i govoreći:

„Slava na visinama Bogu a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim!“ (Lk 2,8–15)

Dijete rođeno u betlehemske jaslacima je Sin Božji. Bog je tu, u Betlehemu, ušao na pozornicu ljudskog življenja kao najsiromašniji ljudsko biće. Nije za njega bilo ni pristojnog svratišta. Već na početku ljudskog življenja Sin Božji, Isus, koji će se zvati Isus iz Nazareta, odbačen je od onih koji se brinu samo za svoje dobro i za svoj komfor. Pažnju su mu poklonili samo siromašni pastiri. Oni su čuli navještaj Radosne vijesti i obradovali joj se. Požurili su vidjeti ga i iskazati mu počast. Otkrili su u toj hladnoj betlehemske noći, u malom djetetu Isusu, blizinu Boga. Otkrili su da više nisu neznačajni kad im se Bog toliko približio. Bog je postao njihov susjed koji treba njihovu blizinu. Oni su vidjeli pravo Svjetlo. U malom djetetu prepoznali su veličinu Božje ljubavi. Otkrili su da su vrijedni u Božjim očima.

Otvorite svoje srce

Slika ovoga prvoga Božića nije samo priča o jednom događaju, o trenutku kada se Bog nekoć bio približio ljudima. Božić je trenutak, ovaj sadašnji trenutak, kad se Bog približuje k nama. Trenutak, kad kuca na naša vrata, na naše srce i želi se roditi u nama, kod nas. Trenutak kad nam kaže da nas treba, da treba našu pomoć. Ali isto tako kad nam želi reći da sve nije propalo, nego da je s njim samo početak. Božić je poziv da postanemo dio njegove obitelji. Božić je trenutak istine, trenutak kad pred malenim djetetom skidamo svoje maske i postajemo i sami maleni i krhki. Tada otkrivamo da se veličina čovjeka ne mjeri ni bogatstvom ni novcem nego mjerom ljubavi. Samo ljubav čini velike stvari. Samo ljubav pobjeđuje i liječi rane bližnjega. Božić je trenutak povratka na početak, na susret čovjeka s Bogom. To je trenutak kad čovjek otkriva svoju pravu sliku. Ona se ne uljepšava ni darovima ni blještavim svjetlima: ona je izričaj življenja s Bogom.

Mnogim ljudima ovakav Božić smeta. On ih izaziva. Od takvog Božića zaziru jer se boje da bi im spala maska i otkrila njihovu bijedu. Zato će i reći da Božić nema neku posebnu vrijednost. Stoga će i donijeti brojne darove kako ne bi morali dati svoje srce. A Božić je otvaranje srca, prihvaćanje Boga u liku čovjeka, djeteta, siromaška. To je otkrivanje da smo i sami siromašni, da i sami moramo otvoriti svoje srce kako bi nas Bog obdario, kako bismo postali poput njega bogati ljubavlju. Božić je ljubav Boga u srcu čovjeka.

Čovjek u srcu Boga. Bog u srcu čovjeka. Slavljenje Božića jest ponovni susret čovjeka i Boga. To je zajednički hod prema sreći što je Bog spremio za čovjeka. A taj hod čovjek mora prihvatiti i ostvariti ga oslanjajući se na Boga. To je put koji počinje u jaslama Betlehema i ide preko Velikog petka do uskrsnog jutra. Božić je najava uskrsnog jutra. To je ponuda Božića. To je poruka Božića. Ona nema nikakve veze s reklamama igrački i ekonomskim uspjehom tvrtki koje ih proizvode. Blagdan Božića je reklama za ljubav kojom nas Bog voli. Božić je Bog koji ulazi u život čovjeka kako bi čovjek ušao u život Boga. Neka nam ovaj susret bude svima radostan!

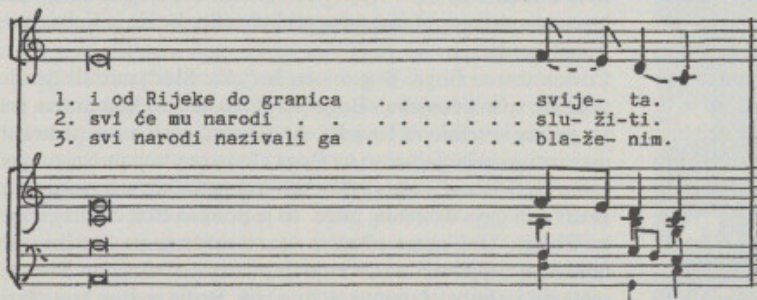
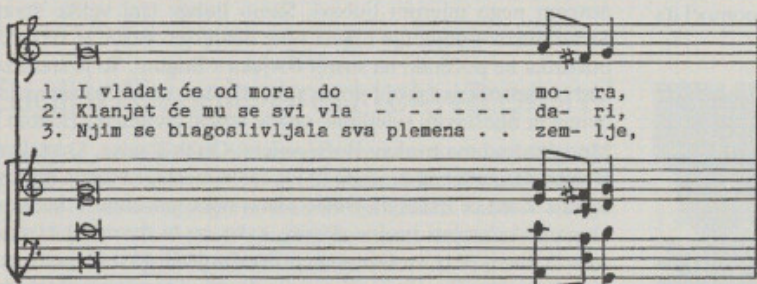
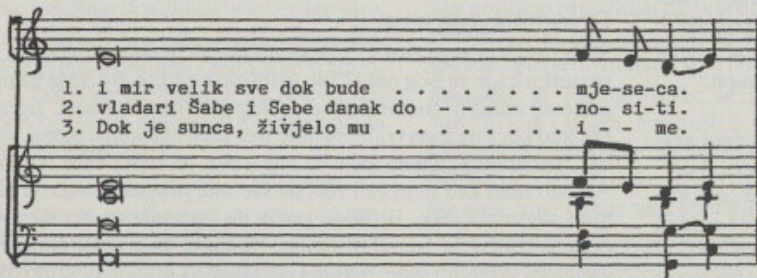
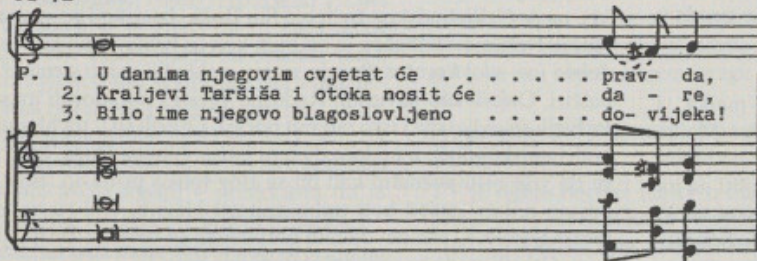
DANAS NAM SE RODIO SPASITELJ, KRIST GOSPODIN

Glazba: Ivan Žan

Ant.

Ps 72

INTERVIEW

RESI MOHO, SPISATELJICA I

Tata love

Resi Moho je sve do 1956. živjela u Hrvatskoj. Nakon 2. svjetskog rata srpski partizani joj ubijaju majku, a nje

Živa zajednica: Gospodo Moho, Vaši su preci u prošlom stoljeću došli iz Njemačke u Hrvatsku trbuhom za kruhom, koja je u to vrijeme bila pod Austrijom. Što Vas je potaklo na pisanje i zašto ste svojim sjećanjima dali naslov „Marjanci“?

Resi Moho: Na pisanje su me potakla moja djeca. Često sam im znala pripovijedati o selu u kojem sam rođena i odrasla, o njegovim stanovnicima, običajima i navikama, o njihovim malim radostima usprkos teškom životu, kako su nas sakrivali od Titovih zlotvora i tako nas spasili od sigurne smrti. Moja djeca su mislila kako bi bila šteta kad bi se sve to zaboravilo i njima za ljubav počela sam pisati svoja sjećanja. Knjizi sam htjela dati naslov: „Htjela sam biti jedna od njih“. Izdavačka kuća Piper-Verlag (München) je to odbila i tako smo se složili s naslovom. „Marjanci. Jedno djetinjstvo u Hrvatskoj 1928–1945.“

Žz: Na svijet ste došli burne godine 1928., da bude još gore na sam pokladni utorak. Djeca rođena na taj dan donose navodno obitelji samo nesreću. Otkuda toliko praznovjerja u inače katoličkom mjestu?

R.M: Praznovjerje je šakaljiva tema, koja me je zaokupljala još kao dijete, jer mi je to bilo tajnovito. Praznovjerni nisu bili samo seljaci, koji nikada ne napustiše Marjance i okolicu, nego i nekolicina naobraženih, pobožnih i nada sve Bogu odanih članova velike obitelji moga oca. Oni su vjerovali u vračke, molili se po noći na groblju, da bi saznali nešto o nadzemaljskim stvarima i sudjelovali su na spirističkim seansama.

Žz: U osnovnoj školi je u Vaše vrijeme bio ravnatelj velikosrpski zagrižen Škrinjarić. Kako ste ga doživljavali kao pripadnika njemačke manjine?

R.M: Srbin Škrinjarić bio je ravnatelj škole u Marjancima. Tukao je djecu bez razloga, da su od boli znala urinirati ili napuniti gaće. Djecu je huškao na pjevanje rugalice o Nijemcima.

HRVATSKA NJEMICA

zašto nas samo noću?

progone. Napokon je mir našla u njemačkoj, gdje je o svome djetinjstvu i životu napisala dvije knjige.

Moj brat Josef morao se jednom do besvjesti tući sa svojim prijateljem Josipom na školskom dvorištu. Oko njih se morao stvoriti krug djece i učitelja, a Škrinjarić im je u sredini pomagao u tučnjavi, tako da im je lupao glavom o glavu. Kad bi pali na zemlju gazio ih je čizmama. Nitko od učitelja nije se usudio umiješati. Mještani su šutjeli, znali su za njegovu svemoć i veze s općinskim moćnicima.

Žz: Čestito i čovjekoljubivo držanje Vaših roditelja nije se promijenilo za vrijeme 2. svjetskog rata. Zašto je Vaša pobožna majka ubijena u listopadu 1945.?

R.M: Moja majka nije bila učlanjena u Kulturbund. Za vrijeme rata pružala je utočište izbjeglicama i onima, koji su – kako bi se onda reklo – bili na drugoj strani. Mama nije pitala pred kim su bježali, nego je prihvaćala napola izgladnjele žene i djecu, njegovala ih i hranila, dok se nisu oporavili i mogli dalje putovati. Poslije rata se govorilo da „Nijemci koji nisu bili članovi Kulturbunda nemaju se čega bojati.“ U početku su nas stvarno poštijeli. Kasnije, noć za noć, bježnili su Titovi pratizani po mjestu i okolicu, proganjali su ne samo Nijemce već i domaće Hrvate, mučili ih i ubijali na bestijalan način, posebno katoličke svećenike. Iz opreza smo spavali po noći kod naših hrvatskih susjeda. Dne 17. listopada 1945. uhvatili su na prepad mamu i ubili ju kao pseto. Na dan pokopa došli su Srbi Stojan Popović i Savo Đurišić k nama u kuću i priopćili nam bez okolišanja: „Vaša majka bila je žrtva svog imetka“. Budući da nije bila u Kulturbundu, nisu se navodno mogli nelegalno dočepati posjeda. Dakle, ti neljudi su je dali kukavički iz busije ubiti i nisu imali nikakvog stida reći nam to u lice. Za kratko vrijeme sve su nam uzeli (kretnine i

nekretnine) i Stojan se uselio sa svojom obitelji u našu kuću. Tako su prošli svi Nijemci, koji nisu 1944. otišli. Nakon 1945. dijelom su pobijeni, a ostali su protjerani. Valja se prisjetiti, da je prije 2. svjetskog rata u toj bivšoj državi živjelo oko pola milijuna Nijemaca.

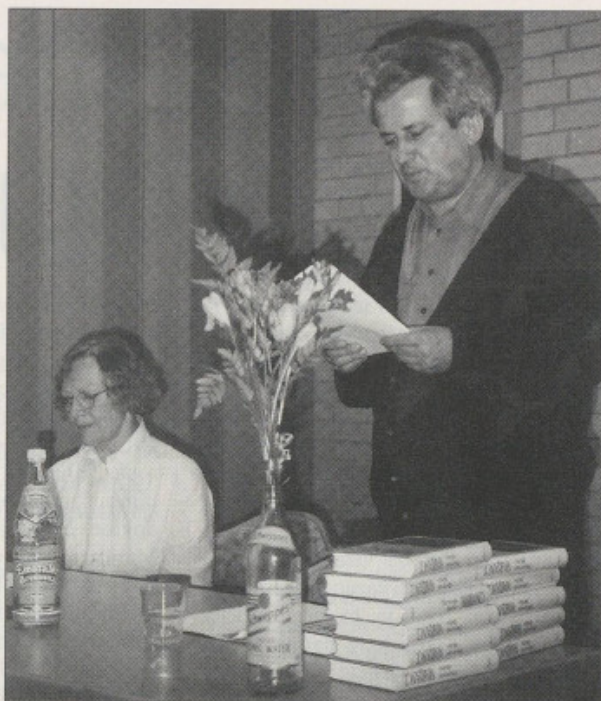
Žz: U Bergisch Gladbachu ste prošlog mjeseca čitali dijelove i iz Vašeg još neobjavljenog djela: „Weil die Nacht keine Augen hat“. Možete li čitateljima „Žive zajednice“ pojasniti taj naslov.

R.M: Jednom prilikom sam pitala oca: „Tata, zašto nas love samo noću?“ „Jer noć nema očiju, moje dijete.“ Tako je mnoge progutala noć, nestalo ih je bez traga, noću. Iako svatko zna tko je to bio, nitko ne zna ništa o tom. Nitko nije ništa vidio, ali strašne krikove u noći onih koje su mučili, čuli su svi jednako, to je njihova taktika. Hrvati su nas uspijevali skrivati do sredine siječnja 1946. Tada smo sami napravili grešku i Titovi zlotvori su nas šćepali.

Žz: Poznajete iz života hrvatsku i njemačku dušu, odrasli ste među Hrvatima, upoznali ste obje kulture. Navedite neke značajke jedne i druge duše.

R.M: Pokušat ću to ukratko. U Njemačkoj smo stekli opet mir i slobodu, no dugo vremena smo ostali stranci. Ne želim time reći, da nas nisu dobro primili, ne, no Nijemci su drukčiji, oprezniji, ozbiljniji, trebaju više vremena da se ugriju, a na to smo se morali najprije priviči. Kad smo stekli njihovo povjerenje, onda je prijateljstvo iskreno i trajno.

Kod Hrvata iskusila sam srdačnost i gostoljubivost – oni dijele sa drugim i posljednji zaloga – društvenost, hrabrost, spontanost u nastupu, a da ne misle na vlastitu opasnost. Njihovu solidarnost: svi za jednoga, jedan za sve, makar su

Naš suradnik Jura Planinc predstavlja slušateljima spisateljicu Resi Moho

malo imali, više nisam doživjela ni prije ni poslije kod kojeg drugog naroda.

Žz: Što biste preporučila hrvatskim sugrađanima u Njemačkoj, da naš suživot bude još bolji? Putujete li u Hrvatsku?

R.M: Hrvati kao i Nijemci trebaju se otvarati jedni drugima, za dobro jednih i drugih. Oko toga se valja potruditi, jer suživot je važan, a predrasude se strpljenjem s vremenom daju prebroditi. U Hrvatsku nisam nažalost mogla češće putovati. Odgoj četvero djece, briga za njihov studij, zatim moj poziv medicinske sestre nisu mi dopuštali češća putovanja.

Razgovarao: Jura Planinc

Osobna karta

Theresia (Resi) Moho rođena je 1928. u Marjancima kod Valpova. Odrasla je u Hrvatskoj. Poslije je od 1945. do 1949. prepatila puno po jugokomunističkim zatvorima od Vukovara, Donjeg Miholjca do Osijeka, samo zato što je bila pripadnica njemačke manjine. Poslije tamnovanja udala se u Hrvatskoj i tu živjela do veljače 1956. Te godine odlazi zastalno s obitelji u Njemačku. Odgojila je i školovala četvero djece. Radila je kao medicinska sestra u Kölnu. Sada je u mirovini u Bergisches Landu. Knjigu sjećanja „Marjanci. Eine Kindheit in Kroatien 1928–1945“ objavila je 1992. kod Piper-Verlaga u Münchenu. Rukopis „Weil die Nacht keine Augen hat“ još nije objavljen. ■

BOŽIĆNA PRIČA

Piše: Ivek Milčec

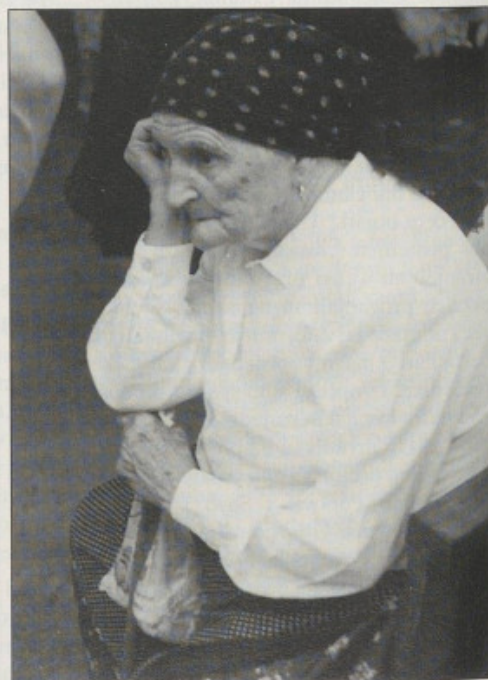
Badnjak gospe Magde

Te godine Badnja večer u Zagrebu bila je vrlo hladna. Smrznuti snijeg škripao je pod nogama a vjetar, koji je „vlekel“ od Medvednice prema gradu, svirao svoju „ledenu simfoniju“. Pala je rana zimska noć; čula se škripa nepodmazanih tramvajskih kotača a rijetki prolaznici žurili su kućama kako bi na vrijeme nakitili bor i darovali svoje najmilije.

Iz doma zdravlja na Gračanskoj cesti izide visok, vitak muškarac noseći u ruci poveću torbu. Bio je to dr. Marijan, dežurni liječnik, koji je te Badnje večeri morao vršiti kućne posjete. Popodnevna smjena nije bila naporna pa je stoga krenuo pješice, uživajući u svježem zraku, razmišljajući o svojem zvanju. Predbacio je sam sebi da možda nije izabrao najbolje zvanje jer i danas, na Badnjak, kad drugi ljudi u krugu svojih obitelji slave rođenje maloga Isusa, mora biti spreman skočiti na svaki telefonski poziv. Duboko zamišljen išao je Gračanskom cestom u pravcu Tunela gdje se nalazila osamljena drvena kućica a u njoj starica koja je patila od teškog išijasa. Gospa Magda, tako su je svi zvali, živjela je sama. Kućica je imala vrlo dobar položaj: sa sjeverne strane štiti je od nevremena visoka kamena stijena a s južne prastara stabla bukve i kestena. Za prohladnih jesenskih noći vjetar je, šumeći lišćem, pričao gospi Magdi ljubavnu priču o „Gričkoj coprnici Neri i Trenkovom panduru Siniši“. Mladi liječnik bio je više puta u kućnom posjetu kod gospe Magde, no o njoj samoj znao je vrlo malo – gotovo ništa. O starici su kružile priče da je čudakinja i da je bolje ne imati s njom posla. Večeras je dr. Marijan imao dosta vremena pa je odlučio da malo dulje porazgovara sa staricom, da sazna što više o njezinom životu. Penjući se puteljkom prema kućici, primjeti u prozoru odsjaj svijeće što ga podsjeti na djetinjstvo i roditeljski dom. Tužan mu osmijeh zaigra na licu kad se sjeti slame pod stolom na kojoj je, u Badnjoj noći, tako rado spavao. „Dobra večer, gospa Magda!“ pozdravi dr. Marijan ušavši u toplu sobu. „Hvaljen Isus i Marija“, odzdravi starica mladome liječniku. Dr. Marijanu bi neugodno što staricu nije pozdravio starim kršćanskim pozdravom. Primijetivši liječnikovu zbu-

njenost starica reče: „Gospon doktor, najte se sekirati zbog pozdrava, bolje je da ste me tak pozdravili neg da ste mi rekli (a često se čuje) bok stara!“ Ogleđavši se malo po sobi dr. Marijan vidje u kutu nakićen bor a na stolu pun tanjur tople „gibanice“, domaći kruh i pun „sra-bljivec“ crvenog vina. „Znate, gospon doktor, danas je bila pri meni suseda Marica, sve je počistila a sutra, na Božić, bu i puricu spekla. Hvala Bogu da još ima pravih ljudi koji s veseljem pomognu starima i nemoćnima“. Kad je čuo te staričine riječi dr. Marijan se postidi svojeg razmišljanja o pozivu kojeg je sam odabrao i čvrsto odluči da više nikad ne dođe u takvo iskušenje. Nakon što je starici dao injekciju protiv bolova, sjedne na ponuđenu stolicu i uzme komad „dišuće“ gibanice čiji je miris ispunio čitavu sobu. „Znate, gospon doktor, dok Vas ovak promatram, podsjećate me na moga sina Marka koji je tam u dalekoj Australiji. Moj Marko rado je jeo vruću „gibanicu“, isto tak, kak i Vi, gospon doktor!“ „Da li Vam je to jedini sin ili imate još djece?“ upita dr. Marijan. „Ne, nije jedini, ali je od svih otišao najdalje“. Vidite, kćer Štefica se udala u Kanadi, to je isto daleko, ali s vremena na vrijeme doleti zrakoplovom da vidi kako sam. U Švedskoj živi sin Ivan, a oženjen je Švedankom koja je izvrsno naučila hrvatski jezik. Ne možete si zamisliti, kak mi je pri srcu, kad ta lijepa, plavokosa strankinja razgovara sa mnom – kajkavski – i ponosna je što ima muža Hrvata. Najmlađa od žive djece je kćer Dora koja studira i radi u Ženevi. Iako ima 25 godina još se nije udala jer želi uspješno završiti studij medicine. Muž Matija i dva sina, Stjepan i Tomislav, bili su u hrvatskoj vojsci a zadnji put viđeni su na Bleiburgu. Gdje su i kako su poginuli to nisam uspjela saznati, a moji susjedi misle da „nisam pri sebi“ kad razgovaram sama sa sobom. Da, ja razgovaram, ali ne sama sa sobom! Ja razgovaram, glasnom molitvom, s našim Bogom“,

reče gospa Magda i umorno zatvori oči. „Gospa Magda, sutra je Božić a nitko od Vaše djece nije došao da s Vama podijeli božićnu radost. Da li je to već godinama tako ili je to sada prvi put?“ upita dr. Marijan. „Znate, to što mi Marka nema, s time sam se već pomirila, ali ovo troje: Štefica, Ivan i Dora uvijek su do sada bili sa mnom za Božić. Ovoga puta dobila sam samo božićne čestitke, eno ih tamo, leže na komodi. Primila sam i poveću svotu novca, mogu kupiti sve što zaželim, ali što mi to sve vrijedi kad uz *Sretan Ti Božić, mama*, piše žalim, ali ne mogu doći. Gospa Magda duboko uzdahne a krupne suze navru joj na umorne staračke oči. Vidljivo ganut, mladi liječnik odluči da sutra, na Božić, sa ženom i djecom provede cijelo poslijepodne kod gospe Magde. „Rekla sam da sličite na moga Marka i neobično sam sretna zbog toga ali sutra ću biti još sretnija kad pri svečanom, božićnom objedu vidim uz Vas, Vašu ženu i djecu. U vama ću vidjeti: Matiju, Stjepana, Tomislava, Marka, Šteficu, Ivana i Doru! I snahu Švedanku koja tak lijepe govori kajkavski!“ ■

Koliko li će naših baka i ove božićne blagdane provesti usamljeno poput gospe Magde?!

WEIHNACHTSGESCHICHTE

„Wir sind keine Kroaten“

Weihnachten: ein Fest, das ich nie schöner erlebt habe als in unserem Dorf, das mich von Jahr zu Jahr neu verzauberte. Für mich war es das Fest aller Feste überhaupt.

Das ganze Dorf feierte gemeinsam. Jeder ging auf jeden zu, die Menschen, die im Laufe des Jahres Streit gehabt hatten, umarmten und versöhnten sich. Man war bereit, alles zu verzeihen, alles zu teilen, was man hatte, wartete auf einen Gast, und wenn es nur Utan, der arme Bettler aus Veliskovci war.

Jeder war bestrebt, dem anderen etwas zu geben, etwas Gutes zu tun. Liebe, Wärme und Geborgenheit sollten in dieser besinnlichen Zeit keinem fehlen. Die armen Familien wurden mit Speisen und Getränken versorgt, damit auch sie an diesen Tagen eine festliche Tafel hatten.

Es war ein Fest ohne Geschenke, anders als im Westen, wie ich später erleben sollte. Es war ein Miteinander, Füreinander, das die Herzen öffnete, der Sinn lag viel tiefer. Keiner wollte dem anderen einen Wunsch abschlagen, und jeder fühlte sich verpflichtet, sein Gewissen zu bereinigen. Das Fest

dauerte drei Tage. In dieser Zeit durfte nachts das Licht im Zimmer zur Straße hin nicht gelöscht werden.

Ein kleines Petroleumlämpchen stand symbolisch auf der Fensterbank jeder Familie, damit jeder verirrt Mensch sein Zuhause wiederfindet. Und ein Fremder, der hungerte und fror, sollte erkennen, daß er willkommen ist.

In die Christmette um Mitternacht ging jeder, der nur irgendwie gehen konnte. Jung und alt, Männer, Frauen und Kinder, viele, die sonst das ganze Jahr die Kirche nicht von innen sahen, waren anwesend. Die Kirche war stets überfüllt. Die drei Eingänge standen offen, so daß die Menschenmenge, die aus allen Richtungen herbeiströmte, zum Teil noch den Kirchhof füllte. Es waren Menschen aus den Nachbardörfern da, die keine Kirche hatten, sogar aus dem acht Kilometer entfernten Zagorje.

Hunderte von Menschen sangen gemeinsam und inbrünstig mit voller Stimme zwei- und dreistimmig wie ein riesiger, geübter Chor, und ich dachte: Das ist jetzt der Himmel. Der Gesang füllte alle Straßen, um-

mantelte die klirrende, kalte Luft und schien sie zu erwärmen. Tausend Sterne strahlten von oben heller als sonst, der Schnee glitzerte weiß und rein. Die Gemüter der Menschen wurden weich bei soviel gemeinsamer Freude, die sie einander aus ihren geöffneten Herzen mitteilten und mit den von Gott begnadeten, schönen Stimmen zum Ausdruck brachten; das war Weihnachten.

Ich wäre so gerne eine von ihnen gewesen, hätte gerne mitgesungen, und ich kuschelte mich, Trost suchend, an meinen Opa, der meine Gefühle zu spüren schien und mich ganz fest an sich drückte.

In jeder kroatischen Familie war vom Heiligabend bis zum 6. Januar – dem Tag der Heiligen Drei Könige – der Fußboden im Wohnzimmer dick mit Stroh bedeckt. In dieser Zeit durfte das Feuer im Herd nicht ausgehen, und die ganze Familie schlief im Wohnraum auf dem Stroh, zum Andenken an Jesus, das Kind in der Krippe auf Stroh.

Kinder und Jugendliche spielten tagsüber auf dem Stroh, wühlten, hüpfen und hatten ihre Freude daran.

Es gab verschiedene Strohspele, mit denen sich Mädchen und Jungen vergnügten, die an den Abenden besonders reizvoll waren. Man traf sich in Gruppen und während die Eltern in der Nachbarschaft mit anderen Erwachsenen auf dem Stroh saßen, Karten spielten oder was auch immer, waren die Jugendlichen unter sich im gedämpften Schein der kleinen Lampe und kamen sich näher.

Ich fand diesen Brauch herrlich, das Stroh zum Spielen im Zimmer. Doch bei uns gab es das nicht, obwohl die Familie so „heilig“ war, und in die Nachbarschaft durften wir nur selten. Mein Betteln Jahr für Jahr mit der frommen Eingabe: „Bitte nur zum Gedenken an das liebe Jesuskind“, die ich noch mit Tränen begoß, reichte nicht aus, um die vielen Erwachsenen im Haus zu erweichen; denn es war immer einer dabei, der sagte: „Kommt nicht in Frage! Wir sind keine Kroaten.“

(Resi Moho, „Marjanci“, S. 157–159.)

Ratne jaslice u razorenoj župnoj crkvi u Vidovicama u Bos. Posavini

Obitelj

BRAK U TRENDU?

Kako sačuvati

Često su zapravo glede braka proturječni rezultati anketa i životne činjenice. Dok se s jedne strane piše o novom trendu življenja u braku do kraja života, s druge strane imamo podatke o mnoštvu rastavljenih i samaca. Ništa novo kada kažemo da su u krizi i brakovi hrvatskih obitelji u dijaspori, od najmlađih do onih starijih.

Brak i obitelj je najpoželjniji i najčešći životni oblik u Njemačkoj. Njemačka ministrica za obitelj Claudia Nolte iznijela je reprezentativne rezultate istraživanja Njemačkog instituta za mladež iz Münchena koje je suprotstavila raširenom mišljenju da se obitelj raspada. Brak doduše stoji sve rjeđe na početku životnog zajedništva. Ali se kod većine mladih prakticira kad se partnerstvo pokaže uspješnim. Bitno je smanjen broj oženjenih između 18. i 24. godine. Žene se danas udaju u prosjeku u 27., a muškarci se žene u 29. godini. U prvoj anketi prije šest godina za brak se u međuvremenu odlučilo 70% onih koji su se tada izjasnili protiv braka, te su time promijenili svoj tadašnji iskaz.

Preventivno suzbijanje rastave braka

Tjednik „Focus“ je u broju od 11.11.1996. donio opširnu reportažu o uspješnom braku i o novom trendu da se u braku, kao u „stara dobra vremena“, živi doživotno. (Potom su se o tomu, kako to obično biva, raspisale i druge novine, a to su temetizirale i televizijske emisije). Tajnom uspješnoga braka smatra se pozitivna komunikacija, interakcija, a postoje već i programi s odgovarajućim pripremama za brak. Razvijeni su čak i preventivski programi za suzbijanje rastave braka. Ne radi se o psihijatrijskoj terapiji nego o stalnom obrazovanju i učenju. Sadržaj takvih programa već postoji na CD-romu, a u Australiji i Novom Zelandu se emitira i kroz televizijsku seriju, sa stalnom telefonskom linijom, te s letcima u trgovinama. Od 18. do 20.12.1996. sastaju se u Heidelbergu preventivni radnici protiv rastave braka iz cijelog svijeta kako bi se savjetovali o daljoj strategiji. Neki opet misle da su se ti zaštitnici braka prekasno organizirali, da je doživotni brak anakroničan i da je „brak na određeno vrijeme“ u trendu. Činjenice međutim pokazuju da su i nekadašnji notorni protivnici braka stupili u tu „mirnu luku“. Predstavnici navedenog Instituta za mladež proveli su 1995. jedno istraživanje i ustvrdili da 85% mladih iz-

među 14 i 19 godina žele jednom sklopiti brak, iako 20% njih ne žele vjenčani list. Pritom se dakako spominju i poteškoće, kao što su preveliki troškovi svečane svadbe, strah od rastave i od bračne nevjere, kao i od pravnih zavrzlama prigodom sudske rastave braka. Zbog toga neki psiholozi predlažu razna pomagala za održavanje braka, kao „erotične razgovore udvoje“, tehnička pomagala, a američki par Claudia i David Arp uključuju i religioznu dimenziju: „Što više upoznajemo Boga, time smo bliži jedno drugom“, kažu oni, a preporučuju i molitvu, usmenu ili pismenu, kao odlično sredstvo za uspješan brak. Neki drugi opet tvrde da apstraktni savjeti nisu od velike koristi, nego da je bračnim drugovima važno dati do znanja kako je kvaliteta odnosa veoma važna. Samo jedna nesmotrena primjedba ili način ophođenja može uništiti mnoge nježne geste. Tečajevi za uspješan brak preporučuju razgovore o tabu-temama (nevjera, seksualne poteškoće, strahovi, nepovjerenje), kao i „mirovne pregovore“ nakon nastalih nesporazuma i sukoba.

Stručnjak za bračna pitanja Kurth Hahlweg ističe kako oni koji žive u sretnom i skladnom braku imaju manje poteškoća sa zdravljem, a da je kod neskladnih brakova i kod rastavljenih stres puno češći, te da štoviše žive – kraće. Kvaliteta braka utječe svakako na djecu, pa i na novorođenčad. Odnedavno se u njemačkim knjižarama mogu naći brojne knjige o uspješnom i sretnom braku. Budući da naši ljudi još uvijek vrlo rijetko svraćaju u knjižare, preporučit ćemo samo neke, ali na njemačkom jeziku: J. Engl / F. Thurmaier: **Wie redest du mit mir?** Fehler und Möglichkeiten in der Paarkommunikation (15,80 DM); C. Notarius / H. Markman: **Wir können uns doch verstehen.** Paare lernen mit Differenzen leben (14,90 DM); M. L. Moeller: **Worte der Liebe;** L. Barbach / D. Geisinger: **Zusammenbleiben wäre eine gute Alternative...** Osim toga vrijedi pogledati i knjige sa znakovitim naslovima: **Gute Ehen, Das Ehe-Team, Das Scheidungs-Vermeidungs-Programm** itd.

Hrvatski brakovi u procijepu

Obično se misli da je s hrvatskim brakovima, koji su uglavnom tradicionalno sklopljeni u crkvi i koji se pompozno slave na skupim svadbama, sve u redu. Još uvijek je u domovinskoj sredini rastava braka sramota i skandal. Takvo shvaćanje naši su ljudi sa sobom donijeli i u tudinu. Problema je ipak bilo. U susretu s novim liberalnim poimanjem života, posebice braka, i naši ljudi su mijenjali poglede na brak. Bilo je i ima slučajeva nesretnog braka, razdvojenog života, pa i sudske rastave. Kod prve generacije gastarbajtera bilo je samo pojedinačnih i rijetkih poteškoća takve naravi. Veliku napast predstavljao je svakako odvojeni život: muža u inozemstvu, a žene kod kuće u domovini. Ta je generacija sada na životnom zalasku, koji ne protječe baš uvijek bez nesporazuma, sukoba i pravih drama. Između dileme otići ili ostati, potkrijepljene starosnom krizom, neki često izaberu alkohol, teške bračne svade, nasilje, „izlete“ izvan braka. Dolazak velikog broja izbjeglica iz domovine pomutio je također u nekim slučajevima bračnu ravnotežu inače skladnih brakova. Ipak čude pojedine rastave brakova hrvatskih bračnih partnera nakon 20, 30 pa i više godina uspješnoga braka. Zanimljivo je da takvi obično uglavnom ne traže pomoć ni kod svećenika, a kamoli kod socijalnih radnika i drugih obiteljskih psihoterapeutskih ustanova i osoba. Često zakažu i prijatelji.

Kod druge generacije naših iseljenika, dakle kod naših mladih koji su zreli za brak, stanje je bitno drugačije. Nema pouzdanih podataka niti istraživanja, ali se pretpostavlja da veliki broj mladih brakova slijedi domovinsku tradiciju sklapanja braka u crkvi. Određeni broj mladih parova prihvatio je tzv. partnerstvo, što je rašireni oblik zajedničkog predbračnog života u Njemačkoj i općenito na Zapadu. S vremenom se roditelji pomiruju s takvim stilom življenja svoga sina ili kćeri, neki to pokušavaju prikriti, neki ignorirati, a opet neki ostaju ravnodušni govoreći kako je „došlo takvo vrijeme“. Takvo partnerstvo obično završava brakom i svakako velikom i bogatom svadbom.

Brak?

Što je s obećanjem na vjenčanju o vjernosti u dobru i zlu, zdravlju i bolesti, te ljubavi i poštovanju do kraja života?

Takvi brakovi prolaze kroz istinske probleme suvremenog načina življenja. Ali, zanimljivo je da kod jednog broja tih brakova poteškoće ne stvaraju izravno sami mladi bračni drugovi, nego njihovi roditelji i rodbina. U nastojanju da pod svaku cijenu zadrže svoje (razmaženo) „dijete“ uza se ili što bliže sebi, neki se hrvatski roditelji toliko miješaju u brakove svoje djece, tako da sami izazivaju bračne svađe i rastave. Nije to dakako samo slučaj kod mladih hrvatskih parova, nego i kod drugih, ali je izgleda ipak vrlo čest upravo kod naših ljudi. Briga za dijete, koje je u međuvremenu zrelo i odraslo, često postane prava mora, pa i bolest.

Jednostavno su nerazumljivi i nerazumni potezi nekih roditelja. Mladim bračnim parovima valja ostaviti punu slobodu, jer se pretpostavlja da su zreli i odgovorni, te da kao takvi mogu upravljati svojim životom. Svako pretjerano miješanje sa strane, pa i od vlastitih roditelja, moglo bi biti opasno i štetno. Dobronamjerni savjeti su uvijek dobrodošli, ali – s mjerom.

„Papirni“ brakovi

S dolaskom izbjeglica učestala je još jedna već poznata pojava među našim ljudima, a to su „papirni brakovi“, odnosno brakovi koji se sklapaju „radi papira“. „Papiri“ su dakako službene dozvole boravka i rada u Njemačkoj, koje se dobiju na osnovi sklapanja braka s partnerom koji već ima takve „papire“. Obično se takvi brakovi znaju omalovažavati, ali sama ta činjenica ne mora značiti njihov neuspjeh. Naprotiv, često su to skladni i sretni brakovi. Poteškoće znaju nastati primjerice u mentalitetu naše djevojke koja je rođena i odrasla u Njemačkoj, te mladića koji je prije tri-četiri godine došao ovamo kao izbjeglica ili radnik na

crno. Takvim, ali i svim ostalim parovima, potrebni su podrška i pomoć ponajprije njihovih roditelja i bližnjih, a zatim Crkve i drugih ustanova za pomoć u takvim poteškoćama.

Brak je i kod hrvatskih mladih u inozemstvu i dalje najčešći oblik življenja. Mladim, ali i starijim bračnim parovima, često je potrebna pomoć u prevladavanju nastalih nesporazuma. Zato nije naodmet uzeti neke od savjeta koje nude i gore opisane njemačke ustanove, pa i knjige. Dobronamjernim i pravodobnim savjetima roditelja i prijatelja, ali ne i ustrajnim miješanjem u privatni život parova, može se često spriječiti bračni brodolom. Možda savjet ono dvoje Amerikanaca ne zvuči moderno, ali je religiozna dimenzija (brak je sakrament) u braku vrlo važna. Zajednička molitva u kući i zajednički odlazak na nedjeljnu misu mogu samo pomoći. Sami bi se bračni drugovi trebali svakodnevno sjetiti riječi koje su izgovorili na vjenčanju: „...Obećavam ti vjernost u dobru i zlu, u zdravlju i bolesti. Ljubiti ću te i poštivati u sve dane života svoga“.

Anto Batinić

MEDITATIVNI PREDAH

Uz adventsku svijeću i badnjak

Sunce drago, vrati se, dan ti se krati, svijeću ti prvu palim.

Režem zimzelen da ti kitim svijeću, i drugu, i treću, i četvrtu, pomognute s badnjakom malim.

Evo ti i drugu palim, samo se digni, ne čekaj, vrati dostojanstvo danu.

Tu je i Bezgrešna, i već blista, spremne su odaje, zaliječi čovječanstvu ranu.

A treću ću upaliti ožaren radošću, da ti pomognem dan produljiti.

Ne čekam dalje, i zadnju palim, tebi je dajem, da možeš noć pobijediti.

Badnjak ću prisloniti k svjetlilu njihovu. Vidi se. Dođi!

Očekujem te s pjesmom, s toplinom duše. Sve je spremno. Pođi!

Živi je vočić spreman dahom te grijati, s magarcem bratom.

I pastiri su upalili vatre, a zvijezda vodi mudre. Anđeli pjevaju na tom.

Čudljivog Josipa sreća je htjela. Māti ima Sina-Boga.

A i mi: Emanu-ela.

Tihomir Grgat

Božić je blagdan obiteljskog zajedništva, prijateljstva i topline

Zima

A zime, što učini, sve se smanjilo: obzorje i stvari u njemu; nebo k'o da je bliže, a i oblaci su niže; vjetar bije sa sjevera; vode se poklopile vlastitim poklopcima; planine navukle bijele pokrivače; sve se kuće propušile, a svi zatvori zatvorili; stabla se sablasno ogoljela do gola; pa se povukao u zaklon i odatle žmirkao i reži na prolaznika; blago se naježilo; ptice se posakrivale; Svaki čovjek gomila odjeće.

Niotkuda glasa.

Zima...

Tihomir Grgat

STUTTGART – HODOČAŠĆE POVJERENJA NA ZEMLJI 28.12.1996.–1.1.1997.

Piše:
Alen Legović

Europski susret mladih

U Stuttgartu se od 28.12.96. do 1.1.97. održava tradicionalni Europski susret mladih u organizaciji zajednice Taizé.

Europski susret nije okupljanje članova nekog organiziranog pokreta, već je tijesno povezan sa životom Crkve na licu mjesta. Ne radi se o nekakvom anonimnom masovnom spektaklu, već se susret oslanja na otvorenost svakog pojedinca. Susret uveliko ovisi i o mogućnostima grada, te skrbi i nadi zemlje u kojoj se održava. Dakle, ovisan je i o sudjelovanju i gostoprimstvu ljudi u župama Stuttgarta. Na susret će osobno doći i Frère Roger i njegova braća iz Communauté iz Taizéa.

Mozaici Susreta

- Zajedničke podnevne i večernje molitve svih mladih, gostiju i domaćina na Killesbergu.

Molitve se sastoje od jednostavnih pjesama koje se ponavljaju, čitanja, vremena šutnje i molitve na mnogim jezicima. Frère Roger svakoga dana obratit će se mladima s nekoliko riječi koje će se simultano prevoditi.

Podnevna molitva je oko 13 sati, a večernja oko 19 sati, a prije toga će se dijeliti objed.

- Prijepodne mladi će provesti u župama.
- Doručak kod obitelji odnosno u zajedničkim smještajima.
- Nakon toga zajednička jutarnja molitva (u nedjelju 29.12.96. i 1.1.97. sveta misa po župama).
- 30. i 31.12.96. razgovori u skupinama te posjet ljudima koji se zalažu za skupine na rubu društva.
- Oko podne zajednička vožnja na Killesberg.

Sudionici se vraćaju obiteljima odnosno u zbirni smještaj tek nakon večernje molit-

ve. Na Silvestrovo održat će se u župnim crkvama molitva za mir u svijetu, nakon čega slijedi „fešta naroda“.

- Popodnevna na Killesbergu

Uvod u čitanje Biblije vodit će braća iz Taizéa kao i razgovore po skupinama oko 15 sati u velesajamskim dvoranama na Killesbergu.

Communauté iz Taizéa

Osnutkom Communautéa iz Taizéa Frère Roger želio je „pokrpati“ pukotine nastale između kršćana te da se pomirenjem kršćana okončaju sukobi u svjetskoj obitelji.

U kolovozu 1940. godine Frère Roger nastanio se u gotovo napuštenom francuskom selu Taizé. Tako je želio osnovati muški red, koji bi imao svakodnevni zadatak, da ostvaruje pomirenje, upravo u ono vrlo burno vrijeme Drugog svjetskog rata: skrivali su izbjeglice, prije svega židove; kasnije su vodili skrb o njemačkim ratnim zarobljenicima.

Dvije godine osnivač Frère Roger živio je u Taizéu sam, a nakon toga pridružuju mu se subraća. Na Uskrs 1949. godine definitivno se obvezuju na zajednički život. Subraća dolaze na početku najviše iz protestantske Crkve, ali ubrzo se priključuju i katolici. Danas ih je iz 25 zemalja.

U malim bratovštinama neki od njih žive među najsiriromašnijima u Aziji, Africi te Latinskoj i Sjevernoj Americi. Od 1962. godine braća iz Taizéa i mladi koji se pripremaju za bratovštinu putuju u odsječene i izolirane krajeve srednje i istočne

Europe kako bi stekli i dijelili iskustvo. Braća iz Taizéa ne prihvaćaju nikakve milodare i ne spremaju nikakve zalihe. Uzdržavaju sebe kao i one s kojima sve dijele isključivo prihodom od svojeg rada.

Mladi u Taizéu

Od 1957./58. sve je više mladih ljudi koji dolaze u Taizé. Čitavu godinu, od nedjelje do nedjelje, Taizé je mjesto susreta mladih iz šezdesetak država. Poneke vikende nađe ih se i do šest tisuća. Tri puta dnevno braća iz Taizéa susreću se sa sudionicima na zajedničkoj molitvi u crkvi pomirenja.

Na stotine tisuća mladih iz cijele Europe i ostalih dijelova svijeta našli su se na zajedničkom traženju: u traženju za izvorom vjere; dokučiti smisao života, pripremiti se u svojoj sredini za preuzimanje odgovornosti.

Od 1966. godine u susjednom selu nastanio se red sestara Svetog Andrije (St. Andr., katolički red osnovan prije 750 godina). One preuzimaju jedan dio obveza prilikom susreta mladih.

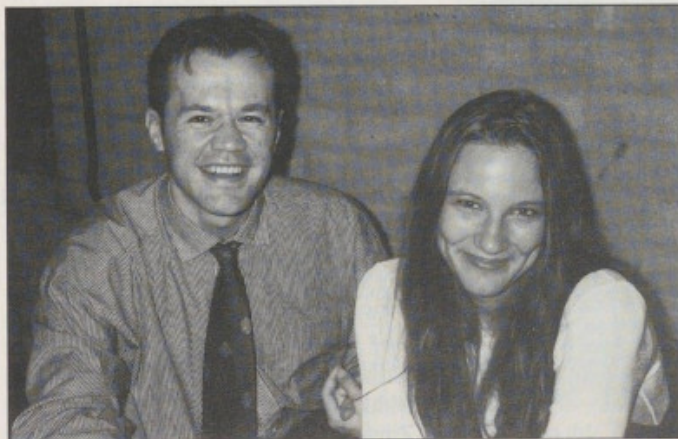
Communauté ne radi na čvrsto organiziranom pokretu. Mladima se prije svega predlaže da u svojem selu, gradskoj četvrti, župi potaknu i staro i mlado da krenu na „put“. I upravo jedan od tih putova organiziraju braća iz Taizéa pod nazivom „hodočašće povjerenja na zemlji“. Pod tim nazivom jednom godišnje na desetke tisuća mladih s Istoka i Zapada okupljaju se u europskim metropolama (Parizu, Rimu, Londonu, Pragu, Budimpešti, Kölnu, Beču, Münchenu). Prošle godine susret je bio u poljskom Wroclawu. Ove godine u Stuttgartu.

Osim ovih europskih susreta mladi se sastaju i na drugim kontinentima.

Svake godine Frère Roger obraća se mladima jednim „pismom“ koje se prevodi na četrdeset jezika, a spomenuto pismo koristi na susretima kao tekst za razmišljanje.

Na ovogodišnjem susretu očekuje se 60 do 70 tisuća mladih iz cijele Europe, među njima i nekoliko tisuća mladih iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Ako se ne namjeravate uputiti na put svojim obiteljima u domovini, Stuttgart i 60 tisuća mladih Vas, dragi mladi, očekuje! ■

Dragan Knežević s djevojkom na obilježavanju 25. obljetnice misije u Rotterdamu. Još dok je prije ovog rata studirao u Sarajevu, išao je na novogodišnja „hodočašća povjerenja na Zemlji“ u organizaciji zajednice Taizé

Spektar boja

(Haiku)

1.
Jesensko lišće
tisuću novih boja.
Proljeće još nije.
2.
Ispod duge
djevojčica.
Spektar boja.
3.
Snijeg je nečujan.
Niz Kamešnicu zaori
stara slika zime.
4.
Rumeni zalaz sunca
Razli se pogled
potezom kista.
5.
Na fratarskom habitu
tri čvora.
procvjetao bijeli pasac.
6.
U zalogaj pršuta
utkan je miris
neugasivog ognjišta.
7.
S prozora promatram
tvoj korak i pognuto lice,
staklo se zamaglilo.
8.
Na jutarnjoj livadi
rosa i sunce
leptir ih nadlijeće.

fra Jojo

Dar neba

dok more je bješnjelo
dok su valovi žestoko napadali kopno
dok nas je šibao kišni vjetar
dok je sijevao novogodišnji vatromet
dugo čestitanje
čvrsti zagrljaj
doživljaj nevjerojatne energije
neba, mora i zemlje
meni ni danas nije jasno
zašto mi te darovalo nebo te noći
i zašto te nikad neću zaboraviti

Tony Gabriel

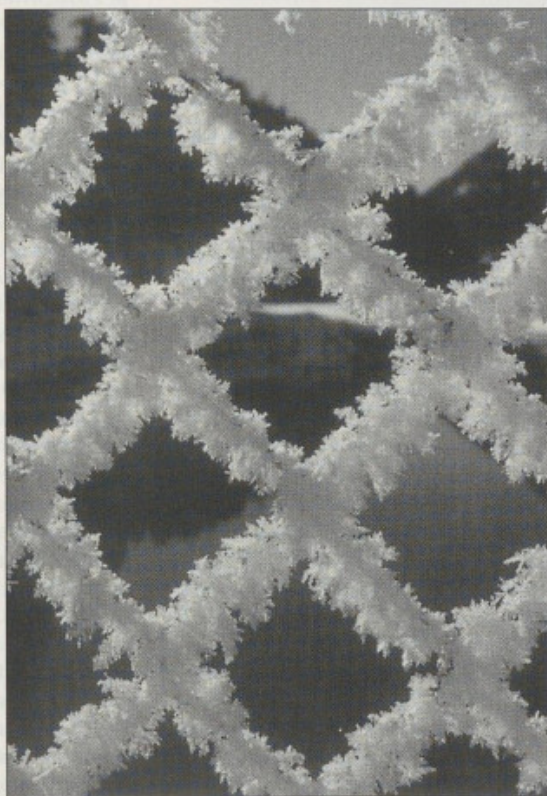

Foto: G. Schäfer

Sizif i mravi

Mravi su se i ovog proljeća
dali na posao
Kad proruju Zemlju
i sagrađe Mravinjak
i Sizif će izgurati svoj Kamen
na Vrh brda

Tony Gabriel

Biti čovjek

roditi se od žene	i dušu imati	i biti nade pun
i zaplakati	ići	osijediti
zapravo	i na cilj stići	i izdahnuti
zapjevati životu	sumnjati	posljednji put
i rasti	i vjeru imati	otpasti
zrak udisati	proklinjati	s grane života
i vodu piti	i molitve nizati	ne biti
misliti	mrziti	ili biti čovjek
i srce imati	i bližnjega ljubiti	
htjeti	očajavati	

Tony Gabriel

RATIMIR PAVLOVIĆ, PARIZ

Riječi svjetlosti

S francuskoga preveo: Vlatko Marić

Pijesak ništavila

Pijesak ništavila
zemlja ukorijenjenosti budućega...
a svjetlo, uzvišeni stanovnik i gola istina,
nastavlja nezakonito nastanjavati
ruševine vremena.

Čovječe, pazi na svoj put!
nek tvoj hod ne bude samo
žrtvovanje svjetlosti.

Svi nezaposleni

Koje je vaše zanimanje,
vas
što ste odjeveni u glagol nestati...

Putovanje kao teret

Toliko sunčanih mrlja
na čovjekovim tragovima,
toliko odbačene svjetlosti
i prolivene krvi
u beskonačnoj noći
njegovog tisućljetnog hoda.
Njegov planet: njegova uprtnjača.

Moja viza za sve zemlje

Ja sam u prolasku kroz svoje tijelo...

Veličanstvene šetnje

Moje planine i moja nebasa ne mogu se
umoriti!

Moja riječ: moje kozmičko putovanje.

Moje protivljenje svakom teretu,
vertikalnost moje molitve
puna zvijezda.

Riječ svjetlosti

Čuvajmo se da tragovi
našeg prolaska
licem Zemlje
ne postanu grimase
što će nas odbaciti zauvijek.
Naša riječ treba biti dio svjetlosti!

Pohvala suncu

Sunce se sjeća tolikih zemaljskih žalosti
Pa ipak nijednu nije prihvatilo.
Oni koji stanuju u svjetlosti
nemaju potrebu za planetarnim skloništem.

Povratkom potvrđujemo ljubav prema domovini, obnovom svjedočimo vjeru pradjedova

Obnoviti kuće

Ove godine po napatku Svetog Oca, Iseljenički dan obilježavamo kao dan selilaca i izbjeglica. Uz mnoge iseljenike i doseljenike koji već godinama žive izvan svojih zavičaja i domovina, u novije doba oružana nasilja su pokrenula rijeke prognanika i izbjeglica. Stotine tisuća su nasilno protjerani i ostali bez svega svoga, često i bez najdražih. Sele ih iz mjesta u mjesto, iz jednog prihvatnog logora, hotela ili šatorskog naselja u drugo. Kamo god ih preselili, nisu kod kuće, kolikogod se netko istinski trudio prema njima biti dobar, njima nije i ne može biti dobro. A i kako bi? Kako može biti dobro čovjeku, ako ga iskorijene iz mjesta pod suncem, gdje ga je Svevišnji pozvao rasti i plodove donositi, da bi ga obespravljeni „presadivali“ u tuđe i na tuđe dajući mu razumjeti da je samo igračka u rukama mogućnika? Svjedoci smo ovih tragičnih događaja u mnogim zemljama svijeta kao i u obje naše domovine: Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Ako je posljednjih mjeseci manje onih koji bijegom doslovno spašavaju gole živote, mnogi još uvijek moraju napuštati očinski dom, domovinu jer ih i dalje jedni s nepravdom s očinske grude gone, a drugi olakim obećanjima na tuđe mame. Nepravda začeta nasiljem i prema svemu što nije „njihovo“, i beskrupulozna igra s ljudima, nadahnuta bezbožnom željom za vlašću, donose gorke plodove ljudske patnje. Progon ljudi s njihovih stoljetnih obitavališta prikriva se prijetvornim nazivom humanoga preseljenja nerijetko i od onih koji se „diče“ zaslugama za svoje narode. Plan etničkog čišćenja i etničke podjele se privodi kraju.

Ne gubiti nadu u povratak

Čuvajući se makar i prešutnog odobravanja ovog etničkog čišćenja i preseljenja ljudi, jer bi se tako ogriješila o čovjeka i vlastito od Boga primljeno poslanje, Crkva je dužna tražiti načina kako pomoći najprije protjeranima da ne klonu duhom i ne izgube nadu u povratak jer bez njega ne mogu biti ostvarena njihova temeljna ljudska prava. Težiti za pravdom, baš kad je nema, i za pravičnošću, kad joj sile ovoga svijeta nisu sklone, prvotna je zadaća Crkve Kristove. Upravo zato, obilježavajući Dan iseljenika ne možemo ne pozvati sve prognane i izbjegle da se i sami ne odreknu svojih

prava i svog ljudskog dostojanstva. Bolna posljedica agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu su stotine tisuća izbjeglih i prognanih u ove obje države. Crkva se trudi organizirano pomoći tim ljudima ne samo duhovno nego i materijalno. U ovoj „pustinji“ ljudskoga Krista joj dovikuje da posegne za onim što se u nje našlo (usp. Mt 14,14–21) jer se i iz njezine ruke imaju nasititi gladni kruhom, ali i ohrabriti klonuli duhom. Teška ali neizbježna zadaća Crkve i u vremenima i pred ljudima koji je ili neće ili ne mogu razumjeti.

Onima, pak, koji bez nasilja sele iz mjesta u mjesto, iz kraja u kraj, Crkva želi pomoći u očuvanju ljudskog dostojanstva, nacionalne, vjerske i uljudbene istovjetnosti. Ona poziva i potiče odgovorne na vlasti da im omoguće dostojne uvjete rada, stanovanja, školovanja te vjerskih i drugih okupljanja i izražavanja u skladu s njihovom baštinom. Pomažući ljudima ne samo da prežive nego da žive na svoj način, Crkva ih potiče očuvati veze s njihovim korijenima, zavičajima, župama i grobovima njihovih predaka. Zauzimajući se za najugroženije ona svjedoči da je i danas moguće i potrebno slijediti Krista u evandeoskoj, nenasilnoj obrani čovjeka, ne samo slike i prilike nego i djeteta samoga Boga. Kad je riječ o iseljenoj braći i sestrama Crkve u Hrvata, u tome smo stekli velika i posve određena iskustva. Naša Crkva već dugi niz godina okuplja svoje vjernike diljem svijeta u hrvatskim katoličkim misijama, centrima i župama. mnoge od tih misija, napose u Europi, ovih godina obilježavaju 25. obljetnicu djelovanja.

Pomaganje i naviještanje Evanđelja idu skupa

Ove nas godine Sveti Otac napose upozorava kako se suvremenim selidbama miješaju ne samo različite narodnosti nego i različite religije. „*Gajeći poštovanje i uvažavanje prema pripadnicima drugih religija, Crkva želi*“, ističe Papa, „*s njima uspostaviti djelotvornu suradnju, te u ozračju povjerenja i dijaloga nastoji surađivati u rješavanju iseljeničkih pitanja u suvremenom društvu.*“ Javlja se pitanje: kako tim seliocima i izbjeglicama uz pružanje pomoći da prežive i žive svoj identitet navijestiti i Radosnu vijest – Isusa Krista a da ne dobiju dojam da im se s koricom kruha želi nametnuti nešto „tuđe“. Proviđati tim ljudima za smještaj i prehranu, zauzimati se za njihovu slobodu na svim područjima, a ne ponuditi im najveći dar – Isusa Krista, bilo bi odustajanje od kršćanskog poslanja. Stoga Papa upozorava: „*Hitna potreba pomagati selioce u teškim prilikama u kojima često žive, ipak ne smije zakočiti naviještanje najviših stvarnosti na kojima počiva kršćanska nada. Naviještati Evanđelje znači svima obrazložiti nadu koja je u nama*“ (Usp. 1Pt 3,15). Nema uvjeta, u kojima bi se čovjek i cijeli narodi mogli naći, koji bi Crkvu opravdali da ne naviješta Kristovo otajstvo. Njezino socijalno djelovanje pretpostavlja naviještanje jer: „*Kao što nema naviještanja Evanđelja bez popratne dobrotvornosti, tako nema istinske dobrotvornosti bez evandeoskog duha: to je dvoje najtješnje povezano*“, podvlači Sveti Otac. Pomažući prognanim i izbjeglim pripadnicima drugih

ZA ISELJENIČKI DAN 1996.

ali i crkve

vjeroispovijesti ne samo materijalno nego i duhovno, zahtijevajući od nadležnih vlasti da im omoguće življenje njihova vjerskog uvjerenja, Crkva poštiva njihovu slobodu i naviješta Isusovo poštivanje čovjekove slobode. Sveukupno naše zauzimanje za njih nije samo naravno čovjekoljublje, nego je to prije svega svjedočenje naše nadnaravne vjere u Krista. U tom duhu Papa uči da je „put crkvenog misionarenja: ljudima svake rase, jezika i narodnosti ići ususret sa simpatijom i ljubavlju, sudjelujući u njihovim sudbinama s evanđeoskim duhom, lomeći im kruh Istine i Ljubavi“. Samo tako ti ljudi zasigurno neće doživjeti da im namećemo naše vjerovanje ali će osjetiti „dah“ Isusova Duha i njegove ljubavi. Dobrota i poštovanje prema onima koji drugačije vjeruju nije slabost nego iskonska snaga Evanđelja. To nas ni kao Crkvu ni kao narod neće ugroziti nego pročistiti. Hoćemo li imati snage u ovim vremenima pomutnje i potamnjenja temeljnih vrednota i istina prepoznati ovu istinu?! Ljubavlju i snošljivošću prema svima „obrazložimo nadu koja je u nama i utiremo putove povjerenja“ bez čega ćemo teško ostati vjerni duhovnoj baštini koja nam je pomogla opstati na baštini pradjedova. Naša nam krvava povijest dovikuje da evanđeoske istine ovom narodu i Crkvi u njemu nisu nikad bile zapreka ni ograničenje nego zaštita i obogaćenje. Uvjeti, u kojima smo živeći svoju vjeru čuvali svoju samobitnost, gonili su nas tražiti i očekivati otvorenost i doborhotnost drugih. I to nas nuka naviještati i živjeti Isusovu ljubav poštivajući i promičući slobodu svakog čovjeka i svake ljudske i vjerske zajednice. Samo tako ćemo kao Crkva, kako nas poziva Papa u svojoj Poruci, „*prostor gdje ljudi trebaju moći vidjeti Isusa i iskazati mu ljubav*“, čije je poslanje „*logikom Križa dati sve uvjerljivije svjedočanstvo besplatne i neograničene Otkupiteljeve ljubavi*“.

Izbjeglice iz Jajca na prolazu kroz Travnik 1992.

Tri godine kasnije, nakon oslobođenja Jajca, većina Hrvata se vratila u hrvatski kraljevski grad na ušću Plive u Vrbas.

Foto: Srećko Stipović

Vratiti se znači: oprostiti, obnoviti kuće, crkve

Nastojeći tako u Isusovo ime i na Isusov način služiti i prognanima i izbjeglicama ali i onima što odavna žive u tuđini, ne smijemo i ne možemo zaboraviti svoju prvotnu i najžarču želju da se svi prognani vrata onamo odakle su protjerani. To je naš zavjet očuvanja Evanđelja tamo gdje je prije šesnaest stoljeća naviješteno. Danas se dubina ukorijenjenosti Evanđelja u nama mjeri mjerom ljubavi prema domu i domovini. Povratak prognanih i pomoć tog povratka napose u Bosnu i Hercegovinu sada nije samo pitanje prava na izbor mjesta življenja nego je i pitanje

vjere. Tebi, iseljena Crkvo u Hrvata, naše sutra upire svoj pogled nade. Nisi li baš ti pozvana svojim iskustvom tuđine ohrabriti i pomoći nam da nam se ne dogodi da, „grijući“ se na suncu tuđine, nestanemo. Neprijatelj čovjeka koji je rušio naše domove i naše svetinje traži načina kako dokrajčiti nadu, ugasiti ljubav i ubiti ponos u našim srcima. Danas Hrvat katolik ne može živjeti od vjere Evanđelja i ljubavi prema domovini mimo govora o povratku na svoje gdje je to god moguće. Naše prognanike čekaju ne samo porušene kuće, nego i razorene crkve, svetišta i samostani. Zločinci su rušili crkve i zvonike želeći pokazati da moć zla i mržnje može zauvijek izbrisati tragove našeg hrvatskog i katoličkog življenja na tim prostorima. Svojim povratkom i obnovom ne samo kuća nego i sakralnih objekata mi ćemo dokazati da je moć praštanja i ljubavi kadra zasaditi još dublje korijenje naše nazočnosti. **Pomažući, dakle, ljudima da opet podignu krov nad glavom, ne smijemo zapostaviti ni obnovu njihovih crkava.** One će biti najočitiiji znak da su ti ljudi opet kod kuće, opet svoji na svome.

Prenoseći vam, dragi hrvatski katolici u obje naše domovine i širom svijeta, izraze skrbi Crkve za prognane, izbjeglice i selioce po srcu Petra naših dana pozivam vas tražiti puta i načina za ostvarenje njegovih poticaja u našim prilikama. Zajedno sa svim hrvatskim katoličkim biskupima zazivam na sve vas Božji blagoslov vapeći moleći s psalmistom: „*Bože, obнови nas, razvedri lice svoje i spasi nas!*“ (Ps., 80,4). Želim svima sretan Božić i blagoslovljenu 1997. godinu!

U Sarajevu, o Božiću, 1996.

Mons. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski, predsjednik Vijeća za migraciju

Hrvatska iseljenička mladež na tribini za mlade u HKM Mannheim. Pred njima je vrlo važna životna odluka: povratak u domovinu ili ostanak, odnosno integracija u njemačko društvo, u kojem se osjećaju posve domaće.
Foto: Danijel Petrović

IZ NAŠIH ZAJEDNICA

Jedan od 142 krizmanika prima sakrament potvrde iz ruku kardinala Puljića

25 GODINA
HRVATSKE KATOLIČKE MISIJE
U ROTTERDAMU

Ne rodnu

Obilježavanje 25. obljetnice Hrvatske katoličke misije u Nizozemskoj zbilo se 16. i 17. 11. 1996. svečanom priredbom, krizmom, proslavom blagdana sv. Nikole Tavelića i misom zahvalnicom. Svečanost uzveličali uglednici

U Rotterdamu je 16. i 17. studenoga svečano obilježena 25. obljetnica Hrvatske katoličke misije u tom gradu i cijeloj Nizozemskoj. Svečana priredba održana je u subotu, 16. 11., u dvorani pomorske škole. Visoke goste iz domovine, uzvanike i članove hrvatske katoličke zajednice pozdravio je na početku fra Pavo Dominiković, odnedavni voditelj ove misije, inače član franjevačke provincije Bosne Srebrene. Potom su se nazočnima obratili glavni gosti večeri: kardinal i vrhbosanski nadbiskup Vinko Puljić, provincijal Bosne Srebrene fra Petar Anđelović i hrvatski veleposlanik u Nizozemskoj Branko Salaj. Kardinal Puljić je naglasio da obilježavanje srebrne obljetnice misije ima smisla, jer pokazuje da je Crkva imala sluha za potrebe naših iseljenika i radnika u tuđini, te tako čuvala njihov vjerski, nacionalni i kulturni identitet. Nekad se moralo bježati, skloniti glavu, ali je važno da se ne zaboravi rodna gruda. Ne samo da se ne zaboravi, nego je zadaća svih misliti i planirati povratak, i to povratak na grobove predaka i na naša svetišta. Kardinal je zahvalio svima koji su u proteklih 25 godina utkali svoj rad i dobrotu u tu zajednicu vjernika u tuđini. Provincijal Anđelović je u pozdravu istaknuo da je ovdje jer ovu zajednicu od njezina osnutka vode franjevci Bosne Srebrene. Pozvao je sve da ne zaborave dobra koja su primili u tih 25 godina, te da i dalje nastave činiti dobro. I on je za povratak, ali dobrovoljan i pripremljen, jer su i Hrvatskoj i BiH potrebni pamet, iskustvo i kapital iseljenika i radnika. On je također zahvalio nizozemskim franjevcima u čijem su se samostanu dugo nalazile prostorije Hrvatske zajednice. Veleposlanik Salaj je kazao kako je 25 godina samo jedan trenutak u povijesti, ali je to puno vremena za jedan mali narod u tuđini. Osvrnuo se na to kako je Hrvati-

ma upravo u Nizozemskoj bilo vrlo teško pustiti korijenje i organizirati se, ali je Hrvatska katolička misija ipak uspjela. On je zahvalio uglednim gostima i svima koji su radili u misiji na svemu što su učinili za Hrvate u Nizozemskoj.

Aktualni trenutak hrvatske dijaspor

Predavanje pod naslovom „Aktualni trenutak hrvatske dijaspor“ održao je nakon pozdravnih govora fra Anto Batinčić, urednik „Žive zajednice“ iz Frankfurt. Predavač je iznio kratki pregled povijesti hrvatskoga iseljeničtva, te se potom koncentrirao na aktualne poteškoće hrvatske dijaspor (dileme oko povratka, budućnost druge i treće generacije, hrvatska dopunska škola, kulturno organiziranje, nejedinstveni lobistički nastupi u zemlji boravka, izbjeglice...). Kratku kronologiju misije iznio je potom fra Lovro Bosankić, koji je sve do travnja ove godine preko 17 godina vodio ovu zajednicu. On se sjetio i dvojice prvih

voditelja misije: fra Josipa Božića i fra Bone Lekića. U ovoj misiji je dosad kršteno 595 djece, 440 prvopričesnika, 464 krizmanika, a vjenčano je 113 parova. Mise se redovito slave u Rotterdamu, Amsterdamu i Alphen. „Nemojte se otuditi i nemojte gasiti nadu u povratak“, bile su završne fra Lovrine riječi. Dragan Knežević, student iz Sarajeva, koji sada studira u Den Haagu, recitirao je potom Šenoinu pjesmu „Oj, budi svoj“.

142 krizmanika

Uslijedila je zabava na kojoj je VIS JUKIĆ, koji čine studenti Franjevačke teologije iz Sarajeva, svojom svirkom i pjesmom oduševio sve goste. Pjevalo se i veselilo do kasnih noćnih sati.

Svečana misa zahvalnica slavila se u nedjelju 17. studenoga u rotterdamskoj katedrali, koja je bila ispunjena do zadnjega mjesta. Nije se radilo samo o obilježavanju 25. obljetnice misije, nego, kako je istaknuo fra Pavo Dominković, i o proslavi sv. Nikole Tavelića, zaštitnika misije,

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

zaboravite grudu!

osanski kardinal Vinko Puljić, bosanski
anjevački provincijal fra Petar Anđelović,
hrvatski veleposlanik u Nizozemskoj Bran-
o Salaj. Svirao VIS „Jukić“.

„Ti fratri znaju pjevati i svete i one druge pjesme“, komentirali su vjernici. VIS JUKIĆ, sarajevskih franjevačkih bogoslova, oduševio je odličnom pjesmom i svirkom

te o podjeli sakramenta krizme. Misu je predvodio i propovijedao kardinal Vinko Puljić, a osim već spomenutih svećenika, koncelebrirali su kardinalov tajnik vlč. Ivo Tomašević i župnik iz Teslića mons. Pero Tunjić. Kardinal je sakrament krizme podijelio 142 krizmanika, od kojih dvije trećine potječu iz vrhbosanske nadbiskupije. Pod misom je ponovno svi-

rao VIS JUKIĆ. Na koncu je voditelj misije fra Pavo Dominković zahvalio svima koji su pridonijeli da se ostvari ovo trostruko slavlje. Vjernike je pozvao da se još više angažiraju oko pronalaženja prostorija za Hrvatski centar, za koji nedostaje oko polovice sredstava.

Ova se zajednica inače skrbi za 71 dijete, koje je u ratu ostalo bez jednog ili oba

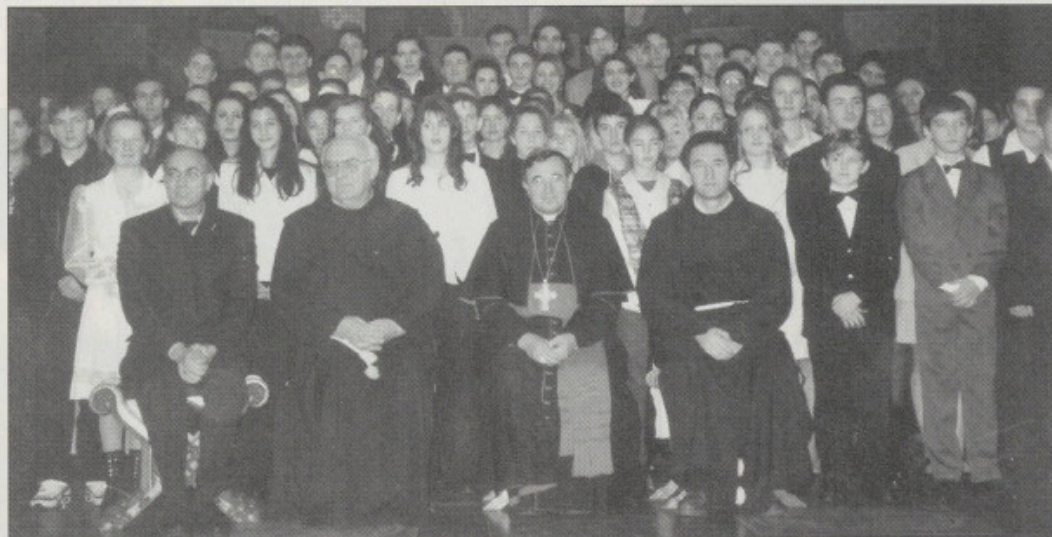
roditelja. Pomoć se ratnoj siročadi šalje preko udruge „Akcija za život“, a dosad je poslano oko 80 000 guldena. Zajednica je prije rata redovito pomagala naše misionare u Africi, a mnogi od njih bili su dragi gosti u Rotterdamu. Jedna od najznačajnijih gošća ove zajednice bila je i Majka Terezija.

Kardinal Puljić se sa svojom pratnjom sastao s kardinalom Adrianusom Simonišem u Utrechtu i s rotterdamskim biskupom Adryanusom Hermanom van Luy-
nom, a razgovaralo se o mogućnosti povezivanja nizozemskih biskupija s teško stradalim biskupijama u BiH. Nizozemska je također jedna od zemalja koja je brojnim izbjeglicama iz Bosne pružila utočište, kao i neodređeno pravo ostanka. Djeca su već savršeno naučila nizozemski, i mnoga kažu da im je ondje ljepše nego u domovini. Zato su poruke kardinala Puljića i provincijala Anđelovića i na ovom skupu imale težište na pravu na povratak i ljubavi prema rodnoj grudi. T.G.

▲ Raspoloženje nazočnih na priredbi bilo je na zavidnoj visini

Krizmanici su se za uspomenu slikali s kardinalom Puljićem i provincijalom Anđelovićem, te s fra Pavom Dominkovićem i fra Lovrom Bosankićem

► Dio vjernika za vrijeme mise u prepunoj u rotterdamskoj katedrali

IZ NAŠIH ZAJEDNICA

Koncelebriranu misu predvodio je dubrovački biskup Želimir Puljić

REUTLINGEN

U vjeri

Trodnevnom duhovnom obnovom, svečanom priredbom i misom zahvalnicom Hrvatska katolička zajednica Reutlingen obilježila je od 13. do 17. 11. 1996. svoj srebrni jubilej.

Hrvatska katolička misija Reutlingen je jedna od 16 hrvatskih katoličkih zajednica na području biskupije Rottenburg-Stuttgart. Na njezinu području živi oko 6500 Hrvata katolika, a većinom u samom Reutlingenu, Metzingenu, Tübingenu, Zwiefaltenu i drugim okolnim mjestima. Samo obilježavanje 25. obljetnice imalo je dvije glavne dimenzije: duhovno-vjersku i kulturno-zabavnu.

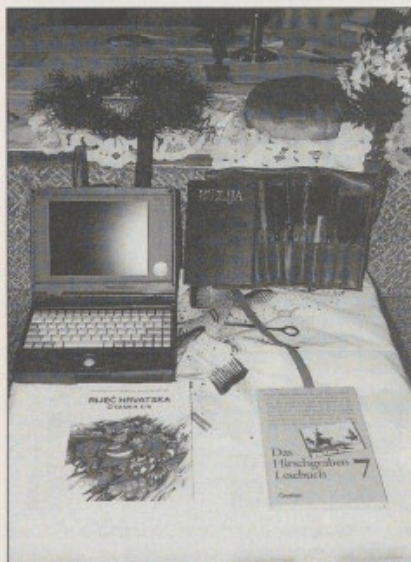
Duhovne plodove ove obljetnice zasigurno je donijela ili će donijeti trodnevna duhovna obnova, od 13. do 15. studenoga. Kroz ta tri dana mise i predavanja u Reutlingenu, Metzingenu i Tübingenu su držali dva gosta iz domovine i jedan naš misionar u Ruandi. Isusovac Stjepan Fridl izložio je temu s naslovom „Vjerom do punine kršćanske zrelosti“; don Božo Goluža „Kršćanska povijest hrvatskog naroda zalag je sretne budućnosti“; a misionar don Ante Kutleša imao je predavanja umjesto odsutnog mostarskog biskupa mons. Ratka Perića. Osim mise i predavanja, na sva tri mjesta je bilo vremena i prigode za ispovijed i razgovor. To

duhovno i vjersko osveženje upotpunjeno je opet u sva tri mjesta povijesnim nacionalnim ali također i duhovnim igrokazom „Posljednja kraljica Bosne ponosne Katarina Kosača“. Dva čina toga igrokaza uspješno su izvele novakinje sestara milosrdnica iz Zagreba.

Gastarbeiteri zaslužuju naše poštovanje

Svečana misa zahvalnica slavljenja je 17. studenoga u 15 sati u crkvi sv. Wolfganga, a započela je mimohodom oko crkve. Vlč. Ivica Komadina pozdravio je na početku sve nazočne, a napose biskupa dubrovačkog dr. Želimira Puljića, prelata Jürgena Adama, mons. Vladimira Stankovića, fra Bernarda Dukića i ostale uglednike. Pozdravnu riječ je vjernicima uputio i prelat Adam. Misu je predvodio i propovijedao biskup Želimir Puljić. Poslanice su pročitali gđa Tadić i gosp. Boras, a evanđelje đakon A. Pavlović. „Staroslavensku misu“ Albe Vidakovića pjevao je mješoviti misijski zbor.

Nakon mise je održana i svečana akademija u dvorani Listhalle u Reutlingenu, gdje se okupilo preko 800 Hrvata. Misijska folkorna skupina maestralno je izvela na početku završno kolo iz Gotovčeve opere „Ero s onog svijeta“. Potom su po običaju u ovakvim prigodama uslijedili govori. Voditelj misije Ivica Komadina zahvalio je i crkvenim i državnim ustanovama za sve što su učinili i što čine za hrvatsku zajednicu. Posebnu zahvalnost iskazao je njemačkim i hrvatskim dobročiniteljima, kao i okružnom Caritasu, koji su slali pomoć u ratna područja u Hrvatskoj i BiH. Biskup Ž. Puljić je i za hrvatski narod istaknuo važnost riječi „jedinstvo“ i „sloboda“ koje se nalaze u tekstu njemačke himne i pohvalio njegovanje hrvatske vjerske i kulturne baštine u tuđini. Prelat Adam se sjetio prvih dolazaka gastarbajtera, koji zaslužuju poštovanje, jer su snažno pridonijeli njemačkom blagostanju. Mons. Stanković je naglasio kako Hrvata ima diljem svijeta, pa je izrazio nadu u njihov povratak u domovinu. Generalna konzulica RH u Stuttgartu Zdenka Babić-Petričević upozorila je poteškoće između dvaju gastarbajterskih generacija. Financijski gradonačelnik Reutlingena ne vidi sukob

◀ U prikaznim darovima našla se Biblija, čitanka „Riječ hrvatska“, kompjuter...

▼ Najpopularniji instrument među mladima u Reutlingenu je tamburica

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

25. OBLJETNICA MISIJE

nadi i ljubavi

Misijska folklor-
na skupina
izvela je gotovo
profesionalno
završno kolo
iz opere „Ero s
onog svijeta“.
Foto: Trinkhaus

između njegovanja vlastite kulture i integracije, a uvjeren je da bi 95% građana Reutlingena stalo iza svojih hrvatskih sugrađana. On je vlč. Komadini predao „jednu veliku omotnicu s jednim malim čekom“. Još su govorili dekan Richard Kappler i župnik Robert Widmann.

Svjetlost u tuđini

Da je i ova zajednica vrlo živa, pokazao je program koji je slijedio. Recital fra Bože Marića „Svjetlo u tuđini“ priredili su Davor Bodrožić i Claudia Zeljko. Misijski zbor otpjevao je pjesmu iz Verdijeve opere „Nabucco“ i poznatu skladbu „Moja domovina“. Folklorna skupina nastupila je još jednom i izvela „Stare splitske plesove“, a tamburaši su svirali Straussov valcer „Na lijepom plavom Dunavu“. Za ozbiljan glazbeni ugođaj pobrinuli su se Julia Galić (vilolina), Anja Zackor (viola), Gregor Pfisterer (violončelo) i Masako Karnikawa (klavir), koji su svirali Opus 60 u C-molu Johannesa Brahmsa. Mladi misije otpjevali su još i pjesmu „U boj“ iz Zajčeve opere „N. Š. Zrinski“.

Tijekom izvođenja recitala „Svjetlost u tuđini“ zapaljeno je 25 svijeća, koje svjedoče 25 godina hrvatske svjetlosti u tuđini i na području misije Reutlingen.

Kratki pogled u prošlost

Hrvatska katolička misija Reutlingen osnovana je u jesen 1971. godine. Vlč. Mirko Makaus, svećenik biskupije Krk, bio je prvi ravnatelj misije. On je svoju službu HKM Reutlingen započeo 29. listopada 1971. Na samom početku on je slavio svete mise u Reutlingenu, Metzingenu, Tübingenu, nedjeljom i blagdanom, a subotama u Nürtingenu, Mössingenu i Kirchheim/Tecku. Početkom 1972. godine misija je dobila i misijske prostorije u Lederstr. 21 u Reutlingenu. S vremenom je područje misije, radi lakšeg i djelotvornijeg pastoriziranja, smanjeno na podru-

čje katoličkih dekanata: Reutlingen, Rotenburg i Zwiefalten.

Od veljače 1980. godine voditelj misije je franjevac konventualac p. Ladislav Luburić, a. od 1. listopada 1989. godine u misiji djeluju svećenici mostarske biskupije vlč. Marijan Bevanda i vlč. Ivica Komadina. Od proljeća 1989. u misiji djeluje i časna sestra milosrdnica Mirjana Turković.

15. ožujka 1992. godine nove urede, te veće i prikladnije prostorije misije blagoslovio je referent za strance u biskupiji Rottenburg-Stuttgart, prelat Jürgen Adam.

U misiji danas djeluju: pastoralno vijeće, čiji članovi su zastupnici vjernika iz različitih mjesta misije i koji su uvelike pomogli u organizaciji slavlja 25. obljetnice, dvije folklorne i dvije tamburaške grupe, (treća grupa tamburaša je u nastajanju), jedan dječiji i jedan crkveni pjevački zbor. Sadašnji crkveni zbor koji aktivno sudjeluje u liturgijskim slavljinama i koji postoji od 1990. praktično je nastavak Hrvatskog crkvenog pjevačkog zbora „Nikola Tavelić“ osnovanog u Metzingenu 12. rujna 1980. Starija folklorna grupa, koju vodi gosp. Jaroslav Masarini, započela je radom u ožujku 1990. a prvi tamburaški sastav osnovan je, zahvalju-

jući stručnoj pomoći gosp. Nikole Novosela iz Slavonskog Broda, početkom rujna 1990. godine. Njegov rad uspješno je nastavila časna sestra Mirjana Turković. Mladu grupu folklorša vodi gđica Snježana Pavlović. Cjelokupni rad tamburaša i folklorša nadgleda i budnim okom prati prof. Branko Šegović iz Splita koji je za obljetnicu misije darovao koreografiju kola „Stari splitski plesovi“. Posebno bogatstvo naših folklorša jesu pet vrsta narodnih nošnji iz različitih krajeva domovine, od kojih su čak četiri djelo mnogih naših marljivih žena iz misije, koje su te nošnje šivale i vezle, prema originalnim nacrtima i uzorcima.

Zadnjih, domovinskim ratom obilježenih godina, vjernici HKM Reutlingen su velikodušno pomagali potrebnima, te je misija u suradnji s mjesnim Caritasom prikupila na stotine tisuća DM, te uz pratnju ravnatelja Caritasa gosp. Eduarda Beckera i socijalnog radnika gosp. Vinka Stjepandića odaslala u domovinu više tegljača životnih namirnica, lijekova, bolničkih i kućanskih aparata.

Od jeseni 1971. do jeseni 1996. u HKM Reutlingen bilo je 1259 krštenja i 250 vjenčanja. ■

▼ Pastoralna suradnica Mirjana Turković odlično je uvježbala tamburaše i folklorša

IZ NAŠIH ZAJEDNICA

TJEDNI SUSRETI PETKOM

Glazbeni recital i mladenačko ozračje

Mladih ima. Oni jesu dio naših zajednica. Treba na njih gledati s optimizmom i imati povjerenja u njih. Treba ih uzimati ozbiljno i potruditi se ispuniti njihova očekivanja, da bi oni ispunili naša. Zahtijevno je s njima raditi, jer im ne možemo pristupati kao djeci na vjeronauku. Treba se truditi, tražiti nove puteve i metode pristupa u radu kako bi ih osposobili za stvaranje zdravih životnih stavova, kršćanskog svjetonazora, optimističnog pogleda na život i preuzimanje uloge aktivnih nositelja budućnosti Crkve i naroda.

Budimo optimisti, ima „događanja mladeži“ u našim sredinama. Za svaku je pohvalu uvođenje tjednih susreta mladih u misijskim prostorima, koje mladi doživljavaju kao „svoj kutak“, te trud oko prigodnih tribina za mlade i mise mladih.

Na blagdan Krista kralja HKM Mannheim upričila je u svom misijskom centru večer mladih, na kojoj je jasno pokazano da mladi imaju nadu, povjerenje i ljubav, te da to hoće i mogu posredovati jedni drugima na opće dobro i izgradnju njih samih i misijske zajednice čiji su aktivni članovi. Večer duhovnog karaktera bila je izvrsno pripremljena, izvedena i posjećena (150 prisutnih). Akteri su bili baš mladi. Oni, ne samo da su se istakli kao izvrsni interpretatori duhovnih šansona i religiozne poezije, nego su uspjeli „udahnuti dušu“, oživjeti je i komunicirati drugima. Sve je to stvorilo plodnu duhovnu klimu, nabijenu mladenačkim emocijama, nadom i odvažnošću koja je iznenadila i same organizatore. Glazbeni recital koji je pripremio i popratio na glasoviru

Mlade ne treba tražiti, pogotovo ne govoriti da ih nema i da nemaju interesa. Pitanja bi se mogla postavljati drugačije i upitnije.

Suradnja mladih iz Karlsruhea i Mannheima okrunjena je zajedničkim susretom u Mannheimu

past. suradnik I. Žan, izvelo je tridesetak mladih, izvrsnih solista i recitatora. Posebno je bila dojmljiva interpretacija novoskladane „Rock mise“ mo. I. Žana, te pjesmu „Mrtvi siromah“, uz ugašena svjetla i upaljene svijeće. Među ostalim su izvedene brojne duhovne šansone.

Svoj doprinos dala je i gošća iz Frankfurta Antonija Tomljanović, odlično otpjevavši par duhovnih skladbi. Domaćini su lijepo primili i 12 mladih gitarista iz Kar-

lsruhea, koji su izveli jedanaest duhovnih skladbi. Na kraju je inicijator programa I. Žan zahvalio voditelju misije vlč. V. Radiću na podršci, a g. I. Bošnjak zahvalio mu na toplom prijemu.

Obje misije imaju petkom redovite susrete mladih, te se nadaju daljnjoj suradnji, kao i uključivanju drugih obližnjih misija u programe vjerske i glazbene suradnje u radu s mladima.

Taciturnus

MANNHEIM

Dvije nove mise Ivana Žana

Mladi HKM Mannheim izveli su 17.11.1996. Hrvatsku misu za mlade skladatelja Ivana Žana. Misa je skladana u suvremenom glazbenom izrazu, koji zanimljivim čine posebno melodijska linija (raspjevanost) i dinamični ritam, koji je blizak mladima. Tjedan dana kasnije, na blagdan Krista Kralja, vjernici s u istoj crkvi čuli i drugu misu istoga autora, tj. Hrvatsku misu za puk i orgulje, u izvedbi mješovitog zbora misije. Ova je misa skladana za pučko izvođenje. Obje mise su izvedene pod ravnanjem samoga autora Ivana Žana. One svakako predstavljaju osvježanje i obogaćanje hrvatske sakralne glazbe.

Glazbeni tečaj za pastoralne suradnike

U prostorijama HKM Mannheim, D6, 11, održat će se 18. i 19. 2. (utorak i srijeda) 1997. drugi Glazbeni tečaj za pastoralne suradnike. Tečaj će, kao i ove godine, voditi mo Ivan Žan.

Program:

Prvi dan, 18.2.1996.: od 10–12 sati – učenje liturgijskih napjeva; od 15–16,30 sati – didaktičko-metodički pristup u realizaciji probe i nastupa; od 17,30 do 19 sati – rad sa zborom mladih. Predstaviti ćemo Misu mladih, održati glazbeni recital, a bit će govora i o korištenju udara-

ljki u radu s mladima. Po završetku će nastupiti mladi HKM Mannheim.

Drugi dan, 19.2.1996.: od 9 do 10,30 sati – rad s dječjim zborom, glazbena priprava prve pričesti; od 11 do 12,30 sati – rad s mješovitim zborom, problemi intonacije, taktiranja i melo-ritamske poteškoće; od 15 do 16,30 sati – zbarska praktična izvedba, rad na konkretnim duhovnim skladbama.

Prijevoz i smještaj u vlastitoj režiji. Predlaže se smještaj u hotelu Wegener, koji se nalazi nedaleko od željezničkog kolodvora, 10-ak minuta udaljenom od misije, gdje jednokrevetna soba stoji od 66 do 104,- DM (rezervacija na tel. 0621/-44090). Sve obavijesti o ovom tečaju mogu se dobiti kod Ivana Žana, na telefon: 06 21/15 12 57.

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

HAMELN Don Milino malo „stado“

Manje hrvatske katoličke zajednice u Njemačkoj imaju također svoje posebno. Obično ih čine naši vjernici raspršeni na većem području. Zato njihovo okupljanje na nedjeljnoj misi ima zasebnu težinu, jer je to prilika da se susretnu i porazgovaraju. Tako je bilo i 10. studenoga, kada su se za oltarom na hrvatskoj misi u Hamelnu u 16 sati našla čak četiri svećenika: fra Bernard Dukić, koji je predvodio misu, don Vinko Puljić Cigo, župnik iz Šipovače kod Ljubuškoga, fra Anto Batinić, koji je propovijedao i domaćin don Mile. Ovdje je običaj da se nakon mise vjernici zadrže na kavi u misijskoj

Don Mile Miljko (u sredini) sa župnikom u Šipovači don Vinkom Puljićem (lijevo) i njegovim suradnikom

koj dvorani, a djeca zaigraju stolni nogomet. Toga se kasnog nedjeljnog popodneva u dvorani nakon mise okupila veća skupina vjernika iz Zenice, koji su na na

dručju misije našli izbjegličko utočište. Zabrinuti su jer će mnogi uskoro morati napuštati Njemačku, a opet, kažu iskreno, nemaju se kamo ni vratiti. U njihovom selu Podbriježu, prije ovog rata potpuno naseljenom Hrvatima, još uvijek su nastanjeni mudžahedini, a malobrojni preostali Hrvati su građani drugoga reda. Neizvjesnost je teška, pa čak razmišljaju o odlasku u neku od prekomorskih zemalja.

Don Mili je toga dana u posjet stigao i don Vinko Puljić Cigo, župnik u Šipovači kod Ljubuškoga sa svojim suradnikom. Oni su došli po orgulje, koje je za svoju nekadašnju župu Šipovaču nabavio don Mile. Na ovom susretu bile su još suradnice časne sestre Cecilija Firić i Magdalena Barišić, te don Ante Kutleša, voditelj HKM u Braunschweigu, sa svojim prijateljima. Bila je to lijepa večer u Hamelnu, susret uz pjesmu i radost. ■

Susret u misijskoj dvorani u Hamelnu nakon mise

KOBLENZ

Misa s biskupom Culejom i otvorena vrata

Proslavu blagdana sv. Nikole Tavelića ove je godine u Koblenzu uzveličao mons. Marko Culej, pomoćni zagrebački biskup. U našu zajednicu su dolazili mnogi uglednici, ali za biskupa Culeja, školskoga kolegu našeg župnika vlč. Alojzija Petrovića, mi ovdje kažemo jednostavno „naš biskup“. Na početku mise nas je sve srdačno pozdravio i još jednom zahvalio svima koji su ga se na bilo koji način sjetili dok je bio na liječenju u Koblenzu i Mainzu.

Biskup se posebno obradovao što su na ovoj misi bili nazočni gosti iz Mainza, obitelj Draška i Nine Škugor, s kćerkicom i bakom, te gdica Vesna Belan. Kao radnici klinike u Mainzu oni su neprestano pomagali biskupu i bili mu na usluzi, tako da je imao osjećaj da se nalazi u domovini. Mons. Marko Culej im je još jednom srdačno zahvalio te im obećao da će ih se uvijek sjećati u svojim molitvama. Na

koncu se biskup s dragim prijateljima i njegovateljima iz Mainza slikao za uspomenu.

Kao i svake godine, tako je i ove, na prvu nedjelju došašća, u našoj zajednici održa-

na manifestacija „Dan otvorenih vrata“. Naši gosti bili su i brojni njemački prijatelji. Prihod od sajma i prodaje kolača i pića namijenjen je našoj kumčadi u domovini.

Tekst & foto: Jakov Vranković

Biskup Marko Culej s dobročiniteljima iz Mainza

IZ NAŠIH ZAJEDNICA

ZUG / ŠVICARSKA

Prvi broj sportskog lista „Marjan“

U listopadu je u Zugu izašao prvi broj hrvatskog sportskog lista „Marjan“. List je pokrenula skupina sportskih entuzijasta, a zamišljeno je da izlazi jednom godišnje, i to u povodu turnira NK „Marjan“. Prvi broj donosi glavne vijesti iz sportskog života među Hrvatima u Zugu i šire, a najviše je prostora dano prošlosti i sadašnjosti NK „Marjan“, koji ove godine obilježava 15 godina djelovanja. Pored sportskih tema list piše i o mladima, koji su dakako i sportska budućnost. List „Marjan“ uređuju Pero Mihaljević i Zdravko Čubela, a surađuju Anamarija Bogdanović, Ivica Lučić, Vlado Boban i fra Rade Vukšić. ■

FRANKFURT

Isus, Crkva i mi

U Frankfurtu se jednom mjesečno održavaju tribine za mlade, koje se sastoje od predavanja, rasprave, te glazbe i druženja. Posljednje predavanje, 2.11., imao je dr. Duško Moro, profesor Franjevačke bogoslovije u Makarskoj, s temom „Isus Krist, Crkva i mi danas“. Predavač je pokušao odgovoriti na sve širu krilaticu: „Krist da – Crkva ne“, te na mišljenja pojedinih teologa u „postcrkvenom kršćanstvu“. Crkva je zajednica vjernika koju je Isus Krist htio i ustanovio, a kao

Dr. Duško
Moro

institucija također je neodvojiva od događaja Isusa Krista. Ona je mjesto i sredstvo susreta s Kristom, sakrament spasenja svijeta. Crkva nastavlja, posadašnjuje i ojkovečjuje Isusovo navještanje – do nakraj zemlje i do konca svijeta. ■

WELS/AUSTRIJA

Peta obljetnica Hrvatskoga doma

Navršilo se pet godina postojanja „Hrvatskog preporoda“ u gradu Welsu u Gornjoj Austriji, gdje živi oko 1500 Hrvata iz svih krajeva naše domovine. S pravom nazivamo postojanje Hrvatskog doma Wels „Hrvatskim preporodom“, jer svjetlost koja se upalila u ovom gradu zasjala je daleko.

23. studenog 1996. u župnoj dvorani u Marchtrenku, Hrvati Welsa, Linza, Marchtrenka i obližnjih mjesta proslavili su pet godina postojanja Hrvatskog doma Wels. Oko 500 gostiju burnim pljeskom pozdravilo je nastup prvog hrvatskog tamburaškog orkestra u Gornjoj Austriji. Nakon intoniranja hrvatske himne, minutom šutnje odana je počast preminulim hrvatskim braniteljima. Nazočne je, u ime Hrvatskog doma Wels, pozdravio Ivan Pilić, predsjednik Doma. Voditelj konzularnog odjela Hrvatskog veleposlanstva u Beču Slavko Novokmet, zahvalio je na trudu gornjo-austrijskih Hrvata na promicanju hrvatske kulture u Austriji.

Voditelj programa Mate Šimunović, predstavljajući goste, tamburaški orkestar „Šokadija“ iz Bocanjevaca kod Belišća, podsjetio je nazočne da ovaj privremeni

boravak u inozemstvu treba, pored poštenog rada, osmisliti i kulturnim sadržajima i na taj način prezentirati u najboljem svjetlu našu domovinu. Isto tako, pozvao je djecu i roditelje da se aktivnije uključe u rad Hrvatskog doma Wels i drugih hrvatskih udruga u Austriji.

Poslije uspješnog nastupa tamburaškog orkestra „Šokadija“, zabavni dio programa preuzeli su članovi tamburaškog orkestra Hrvatskog doma Wels i članovi folklorne grupe.

Veselje je nastavljeno sve do jutarnjih sati. Hrvatski dom u Welsu počeo je aktivno djelovati 1992. god. na inicijativu Ivana Pilića i nekolicine domoljuba, koji su glasno zagovarali ideju o utemeljenju jedne udruge gdje bi se Hrvati kvalitetnije i kreativnije okupljali. U prvim godinama rada Hrvatskog doma aktivnost

članova bila je usmjerena na prikupljanje pomoći ranjenoj domovini, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Sportske aktivnosti, napose nogomet, uspješno su organizirane, a sredstva ostvarena na ovim manifestacijama uručena su najpotrebnijima.

Prošle godine javila se ideja o utemeljenju folklorne grupe i tamburaškog orkestra. Ono što je zamišljeno, trudom je i ostvareno. Gosp. Pilić je, upoznavši Stipu Matanovca iz Welsa, rođenog u Baranji, predložio osnivanje folklorne grupe. Odmah po osnutku folklorna grupa brojala je 80-tak članova svih uzrasta. Gosp. Matanov napravio je veliki dio posla oko utemeljenja folklorne grupe i tamburaškog orkestra, ulažući sve svoje znanje.

Da bi rad bio uspješniji, članovi Hrvatskog doma pozvali su iz domovine prof. glazbe Franca Ljubomira koji dolazi u Wels dva puta mjesečno poučavati članove folklorne grupe i tamburaškog orkestra.

Zamišljeno je naučiti sve plesove, pjesme i glazbu iz svih područja gdje Hrvati žive. Da se ova ideja pomalo i ostvaruje, govori i nastup folklorne grupe na Đakovačkim vezovima, te poziv iz Tomislavgrada da sljedeće godine nastupaju na proslavi sv. Nikole Tavelića.

Božo Raić

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

KASSEL/GÖTTINGEN **Jedina kazališna skupina slijepih u Europi**

Hrvatski savez slijepih obilježava ove godine 50. obljetnicu postojanja i uspješnog rada. Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“ svakako je jedna od najorganiziranijih skupina tog saveza. Ta svojevrsna kazališna skupina djeluje od 1948., a svojim djelovanjem uveliko je afirmirala udrugu slijepih, otkrila nove mogućnosti slijepoga čovjeka i potvrdila njegove vrijednosti.

Valja naglasiti da je to jedina kazališna skupina slijepih u Europi, pa je ona time ne samo nositelj i promicatelj zajedničkih interesa slijepih i slabovidnih, nego pokazuje i jednu posebnu dimenziju hrvatske kulture, naime onu koja se razvila među hendikepiranim osobama.

Dramski studio „Novi život“ bio je 10. 11. 1996. gost hrvatskih katoličkih misija u Kasselu i Göttingenu. U oba grada sudjelovali su na hrvatskim misama, a nakon misa su, uz glazbenu pratnju, održali recital hrvatske duhovne poezije. Bio je to izuzetan duhovni doživljaj, a priredili su nam ga oni koji vide srcem i koji su puni života, nade i svjetla. Jedan od brojnih stihova o Božjoj dobroti glasi:

Članovi kazališne skupine slijepih iz Zagreba bili su uspješni i kao glumci, pjevači i svirači

„O Bože, kako godi kad nebo zemlju ljubi, kad svojim krilima zemnu djecu čuva!“

Pošto smo završili program, nakratko smo se susreli u misijskim prostorijama, pa

smo potom večerali u restoranu „Kellner's“, kod hrvatskog ugostitelja g. Medaka. Domovinska pjesma hrvatska zaorila se nakon obilne večere. Bile su to ujedno pjesme za rastanak i sretan put. D.Č.

FULDA-LEHNERZ

Molve u gostima

Župljani fuldske župe sv. Elizabete ugostili župljane iz Molvi i njihovu kulturnu skupinu

U fuldskoj župi sv. Elizabete gostovali su na sam svetičin spomendan, 17. 11. 1996. župljani podravске župe i općine Molve. Vodili su ih gradonačelnik Ivan Kolar sa suprugom Doricom i župnik fra

Marko Vrdoljak, a domaćin im je bio župnik Dieter Hummel. Dobrodošlicu gostima iz Hrvatske, 51 članu KUD-a „Molve“, zaželjela je župna glasnogovornica Cornelia Euler. Te je subotnje večeri

Tako plešu samo Podravci. Članovi KUD-a „Molve“ iz Molvi održali su u Fuldi pravi mali kocert plesova i pjesama iz razigrane Podravine

u župnoj dvorani priređen zajednički kulturno-glazbeni program i susret s poglavarstvom grada Fulde, koje su predstavljali dogradonačelnica gđa Ode Scheibelhuber i načelnik predjela Lehnerz Wolfgang Arnold. Molvarci su svoje goste obdarili slikama s područja naive. Folkorna skupina z Molva izvela je potom pravi podravski show, a i domaćini su održali nekoliko recitacija i plesova. Gosti iz Molva sudjelovali su i na nedjeljnoj zajedničkoj misi sa svojim domaćinima, koji su im poslije mise pokazali svoj grad. Cijela manifestacija prošla je u znaku njemačko-hrvatskoga prijateljstva i povezivanja dviju župnih zajednica.

Župnik Hummel je inače veliki prijatelj i dobročinitelj Hrvatske. S fra Marijanom Kovačem je više puta osobno vozio humanitarnu pomoć potrebnima u našoj domovini. On je 13. 6. ove godine predvodio pun autobus hodočasnika iz svoje župe u Mariju Bistricu, Trsat i Molve. Posebno su ih toplo dočekali Molvarci, pa je ovo na neki način bio uzvrat od strane Hummelovih župljana. Ovakvo druženje i uspostavljanje prijateljskih odnosa među njemačkim i hrvatskim župama je itekako dobrodošlo i poželjno, te primjer drugim župnim zajednicama. M.K.

KULTURA

Jedan od izloženih uradaka J. Pecika

Josip Pecik, hrvatski socijalni radnik koji već 16 godina radi kod Caritasa, u suradnji s voditeljem Hrvatske katoličke misije Tomislavom Rumenjakom, predstavlja po prvi put široj publici svoje slike (ulje na platnu) i kipove.

Izložba pod nazivom „Moj zavičaj“ (Meine Heimat) sadrži djela s tri tematska područja. U središtu je zavičaj gospodina Pecika, tj. njegovo rodno selo Svibovec kod Varaždinskih Toplica, krajolici te dvorci i narodna nošnja hrvatskog Zagorja. Gotovo fotografski realistično prenosi g. Pecik zagorske motive na platno.

NAGOLD

Zavičaj u slici i skulpturi

U prostorijama Hrvatske katoličke misije u Nagoldu održana je od 29.11. do 5.12.1996. izložba slika i skulptura Josipa Pecika pod nazivom „Moj zavičaj“.

„Meni je egzistencijalno važno imati žive slike mojeg zagorskog kraja pred sobom i oko sebe“, naglašava „mladi“ umjetnik i dodaje kako je jedino moguće participirati na tuđoj kulturi tek onda kad sam ima sigurno tlo svoje hrvatske kulturne baštine na koje se može osloniti.

Njegove su slike poruka Nijemcima i strancima da je upravo danas u ovo mobilno vrijeme čovjeku potreban centar s kojeg može agirati i reagirati.

Druga tematska skupina njegovih radova je Hrvatska i njezina novija povijest izražena u slikama „Oltar domovine“, „Hrvatska Mati“, „Plava šuma“ i druge. U alegorijskim slikama dolazi do izražaja njegova solidarnost s domovinom u patnji. Tom izložbom želi g. Pecik ojačati solidarnost Nijemaca s Hrvatskom.

Treća tema u zavičajnim slikama g. Pecika su ljudi s kojima se on kao socijalni radnik kroz svoj posao svakodnevno susreće. To su usamljeni i slomljeni,

umorni i otuđeni. Ljudi s puno tuge, boli i patnje u sebi. Na njegovim slikama ti ljudi su zgureni, bez lica, slomljeni, shrvani. Ljudi koji su u tuđini izgubili dio svoje osobnosti.

Cilj je ove izložbe skrenuti pažnju na te ljude i pomoći potrebnima kojih ima u našem susjedstvu, u našem gradu i okoliću.

Caritas preuzima jedan dio pomoći na sebe ali ovdje je potrebna solidarnost sviju nas da bi osobna sudbina svakog pojedinca bila življena ljudskim dostojanstvom.

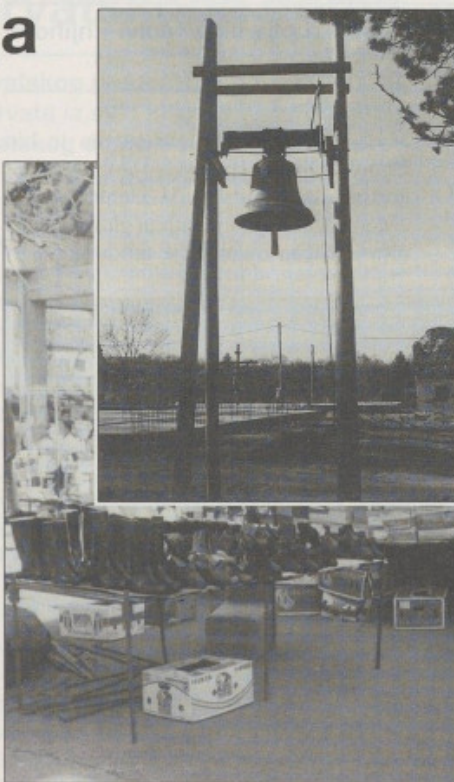
Izložbu je otvorio voditelj Caritasa općine Calw Michael Seemüller, a profesorica Dubravka Kablar govorila je o temi „Moj zavičaj“. Za glazbu su se pobrinuli Elisabeth Frimel-Cancellra (violina) i Silke Gustedt (flauta). Izložba je trajala od 29.11. do 5.12.1996., te je izazvala značajnu pozornost ljubitelja umjetnosti. ■

DOMOVINA • HEIMAT

Oživjela Petrinja

Petrinja je vrlo brzo nakon oslobođenja u kolovozu 1995. oživjela i prilično obnovljena. I pored mnoštva praznih kuća u ovaj lijepi grad se vratio život. Nije to više pusti i porušeni grad. Ulice su osvijetljene, kao i cesta prema Sisku. Mladež se skuplja u parku, u kinu, školama, a crkva (mise se održavaju u bivšoj kino dvorani) je prepuna. Da se život normalizirao pokazuje i redoviti autobusni promet, bogata tržnica, te razne sportske i kulturne aktivnosti. Na temeljima minirane stare crkve sv. Lovre počela je gradnja nove župne crkve, koja bi trebala biti završena sljedećega ljeta. O blagdanu Svih svetih posjetio sam Petrinju i ostao ondje tjedan dana. Predivno vrijeme zvalo je vani i na posao. Svuda se radilo i gradilo. Čitateljima „Žive zajednice“ želim se ovoga puta ispričati za svibanjski članak u „Živoj zajednici“ pod naslovom „Ponovno zvone zvona sv. Lovre“. Radi se o nesporazumu. Trebalo je da zvona budu gotova do Uskrsa. Podignuta su prošetos i sada zvone.

I. Matijević

◀ Novo zvono sv. Lovre

▼ Na petrinjskoj tržnici je ponovno prometno. Foto: I. Matijević

KULTUR

FLÖRSHEIM

Izložba slika fra Petra Vidića

U prostorijama Volksbank-e u Flörsheimu am Main (Wickererstr. 8-10) otvorena je 22.11.1996. samostalna izložba slika sarajevskog slikara fra Petra Perice

Vidića. Izloženo je 29 slika, krajolika, urađenih većinom u tehnici ulja na platnu. Izložbu je postavila gđa Marianne Schärudel, umjetnica iz Hattersheima.

Direktor Volksbanke u Flörsheimu (dolje) Werner Meyer otvorio je izložbu. Frau M. Schärudel, koja je postavila slike, i Frau Dreher, koja je inicirala izložbu, u razgovoru s jednim posjetiteljem (gore)

Zanimljivo je da je većinu izloženih slika Vidić naslikao u podrumu franjevačkog samostana sv. Ante na Bistriku u Sarajevu, i to u vrijeme žestokih bombardiranja grada. Time je on pokušao zaboraviti ili ignorirati rat. Bio je to svojevrsni umjetnikov bijeg od zla k dobru, od ružnoće k ljepoti, od mržnje k ljubavi. Slikanjem prekrasnih krajolika u samostanskom podrumu, on je nadišao totalnu blokadu grada, jer duh se ne može okovati kao ni umjetničko nadahnuće. U vrijeme rata u Sarajevu je imao dvije izložbe.

Fra Petar Vidić je trenutačno gvardijan franjevačkog samostana na Bistriku, u kojem je proveo sve četiri ratne godine, djelujući kao svećenik, umjetnik i karitativni radnik. Na samostanskim vratima su u vrijeme rata mnogi ljudi dobili i duhovnu i materijalnu pomoć, bez obzira na njihovu nacionalnu ili vjersku pripadnost. Svoju karitativnu misiju Vidić nastavlja i dalje. Čistim prihodom od prodaje slika on pomaže sarajevskoj ratnoj siročadi.

Izložba traje od 22.11. do 27.12.1996. ■

WIESBADEN

Izložba Denisa Vokića

U Galeriji „St. Kilian“ u Wiesbadenu, u organizaciji njemačke župe St. Kilian i Hrvatske katoličke misije, održana je od

23.11. do 1.12. izložba Denisa Vokića, akademskog slikara i restauratora iz Zagreba. Izloženi radovi su zapravo ciklus

pod nazivom „Taktovi“, a čine ga 10 ulja na platnu i 20 kompjuterskih grafika. Izložbu je otvorio dr. Rafo Romić, župnik župe St. Kilian, koji u to vrijeme i na tom mjestu priređuje već više godina izložbe hrvatskih umjetnika. ■

M. B

FRANKFURT – PRODAJNA IZLOŽBA IVE CENKOVČANA

Molve i Frankfurt zajedno

U prostorijama Hrvatskoga promidžbenog centra u Frankfurtu otvorena je 23.11. o. g. , izložba slika i grafika hrvatskog umjetnika Ive Cenkovčana. Ivo Cenkovčan rođen je 8.12.1949. u idiličnom selu Molve, u srcu Podravine, a 1974. posvetio se naivnom slikarstvu – u tehnici ulja na staklu.

„Po preseljenju u Njemačku kombinira motive iz svoje hrvatske domovine s motivima izabrane domovine. Za svaku je sliku sam izradio i okvir, koji sam za sebe ostavlja dojam jedne skulpture, ali sa slikom sačinjava harmoničnu kompoziciju. Ti naponi donijeli su pohvalne rezultate, jer upravo takva djela omogućila su mu da bude svoj, da se izdvoji iz mase i stvori svoju originalnu i nezamjenjivu individualnost“ (E. Lorenz).

Zanimljivo je spomenuti da je umjetnik u gotovo svim izloženim djelima ukomponirao i svoje rodno selo Molve i Frankfurt.

Osim grafika i slika, u HPC-u se mogu razgledati i nabaviti tanjuri, kasete i CD-i s umjetničkim motivima.

Izložba traje do 30.12.1996, a sve obavijesti mogu se dobiti na tel. 069/61 61 97. ■

KULTUR

NEUERSCHEINUNGEN

Aber ich will dich verstehen!

Christa Meves und Andrea Dillon, *Aber ich will dich verstehen. Eine Mutter kämpft um ihr Kind*. Verlag Dr. Ingo Resch GmbH, 180 Seiten, Preis DM 29,80.

Das neueste Werk „Aber ich will dich verstehen!“ von Ch. Meves, Kinder- und Jugendpsychotherapeutin, und A. Dillon, Psychologin, ist, wie bereits der Titel andeutet, ein psychologisches Buch, in welchem die Symptomatik vieler Leidender verstehbar dargestellt wurde. Die Autorinnen haben konkrete Fälle und Situationen aus ihrer psychotherapeutischen Praxis zu einer Erzählung vereint.

Einerseits werden Ursachen und Hilfsmöglichkeiten vermittelt, andererseits werden seelische Erkrankungen auch als Chancen zur tieferen Entwicklung, zur heilsamen Veränderung betrachtet, ohne aber explicit ratgeberische Funktion zu haben. Anhand eines einzelnen Falles, einer Mutter-Tochter-Beziehung, dem Gegenstand dieser Geschichte, werden symbolisch die Not und das Leiden vieler verdeutlicht.

Eine Mutter, eine angehende Ärztin, gibt ihr 10 Tage altes Baby dem Vater, von dem sie sich getrennt hat und der nach Amerika auswandert. Nach 14 Jahren als der Vater mit dem pubertären Kind nicht mehr zurechtkommt, kommt das Mädchen zur gutsituierten und inzwischen etablierten Mutter nach Deutschland, die ein geordnetes Leben und eine gutgehende Arztpraxis führt.

Das Mädchen, verwahrlost und lieblos aufgewachsen, hat die größten Schwierigkeiten bei der Eingewöhnung an die neue Umgebung und an die Mutter, zu der sie vorher überhaupt keinen Kontakt hatte. Der Konflikt ist von beiden Seiten vorprogrammiert und steigert sich immer mehr. Isolation, Einsamkeit und innere Zerrüttung, die vorherrschenden unterschweligen emotionalen Zustände der Tochter, gelangen erst langsam an die Oberfläche. Ihre tiefe seelische Not und psychische Störung, zugespitzt noch durch eine Abtreibung, offenbarte sich durch Drogenkonsum, Essensverweigerung bzw. Magersucht und mündete schließlich in Bulimie (Freß-Brech-Sucht) und lebensbedrohliche Zustände. Gerade Eßstörungen, wie Magersucht oder Bulimie bei jungen Mädchen sind insbesondere Anzeichen für „die Sehnsucht, ganz tief geliebt, ganz uneingeschränkt angenommen und wertgehalten zu werden...“ (S. 162).

Die psychischen Probleme der Tochter stürzen aber auch die Mutter, selbst verstrickt in eigene Schuldgefühle, in eine tiefe Verzweiflung und Lebenskrise. Der Weg zuein-

ander scheint zunächst für beide unmöglich. Die Ereignisse überstürzen sich und die seelische Not wird immer prägnanter.

Den Ausweg aus diesen Lebenskrisen finden beide Frauen auf verschiedenen Wegen: während die Tochter ihre innere Kraft und den Lebensmut aus ihrer Therapie und der Mutterliebe schöpft, hat die Mutter gleichzeitig den abhanden gekommenen Glauben wiedergefunden und dadurch ihre Verzweiflung besiegt. Der Glaube hat der Mutter erst den inneren Weg zur Tochter eröffnet. Die Besinnung auf innere Werte, das Geben und Nehmen, das „sich-in-die-Hände-des-Herrn begeben“ hat sie zur neuen „Lebensbasis“ (S. 146) finden lassen. Dieser Glaube, den sie als „Umgang, der wärmt, der einhüllt, der bewahrt, der Schutz gibt und ruhig macht“ (S. 146) definiert, „zeigt“ der Mutter den weiteren Weg und gibt ihr die Kraft, das Leben auszuhalten und ertragen zu können.

Dieser Mutter-Tochter-Konflikt wird von den Autorinnen systematisch aufgerollt, und trotz der zeitlichen Sprünge kann der Leser die Situation voll erfassen und einen Gesamtzusammenhang herstellen. Es handelt sich hierbei nicht um einen fortlaufend erzählten Handlungsstrang bzw. Handlungsablauf im üblichen (geradlinigen) Sinne, sondern um zweiperspektivische Retrospektiven beider „Heldinnen“, die jeweils

in 10 Doppelkapitel gegliedert sind. Jedes Kapitel vom „Wiederssehen“ bis „Frieden dennoch“ besteht aus zwei Perspektiven; einerseits der Mutter und andererseits der Tochter. Gerade diese zweifache innere Ich-Form der Erzählung trägt zum intensiven Einblick in beide Seelenleben bei. Diese Parallelität der Darstellung kristallisiert auch eine gewisse Spannung hervor, die für den Leser interessant und mitreißend sein kann. Die innere Entwicklung beider Frauengestalten wird einfühlsam und anschaulich dargestellt. Es ist ein Buch voller Mitgefühl, und doch realistisch.

Die Autorinnen sind selbst Angehörige zweier Generationen; Ch. Meves – Jahrgang 1925, A. Dillon – Jahrgang 1969, und haben dadurch auch versucht die jeweilige Sichtweise adäquat nahezubringen. Wie in ihrem Vorwort erwähnt, hegen sie die Hoffnung, daß „durch diese Geschichte erkennbar wird, daß es auch andere Wege gibt, (...) daß wir vielem Unglück entgegen könnten, wenn wir erforschen, was der Herr über Leben und Tod sich von uns erhofft.“

Dieser Bezug zur Religion zieht sich fast durch die ganze Geschichte, und es wird offensichtlich, daß der Glaube, insbesondere für Ch. Meves, die 1987 zum katholischen Glauben konvertierte, in der Therapieform eine große Rolle spielt. Dennoch werden auch andere Möglichkeiten in Betracht gezogen, so daß das Buch nicht ausschließlich unter die Sparte „theologischer“ Bücher fällt, weil es dem Leser viele gedankliche Freiräume läßt.

Bestellungen:

Verlag Dr. Ingo Resch GmbH, Maria-Eich-Str. 77, 82166 Gräfelfing, Tel. 089/8 54 65, Fax 8 54 65-11.

Željka Čolić

NOVO IZDANJE Ustaše, četnici i partizani

U nakladi „Hrvatskog puta“ u Torontu je upravo izašla knjiga na engleskom jeziku: *Ustaše, četnici i partizani*, koju je napisao prof. George Franz Vrbanić, hrvatski povijesno-politički analitičar. Uvodnu riječ napisao je Rudi Tomić, upravitelj nakladne kuće, gdje među ostalim kaže: „Za vrijeme Jugoslavije državna vlada i svjetski mediji blatili su ustaše kao kolaboratore, optužili za sve zločine poznate čovječanstvu. Ali u zadnjih pet godina svijet je vidio tragediju u ratu na Balkanu: pokolje, etnička čišćenja, silovanja, razaranja i – bio šokiran srpskim zločinima i smrću Jugoslavije.“

Sa smrću Jugoslavije umrlo je i partizanstvo. S uspostavom države Hrvatske nema više razloga za oživotvorenjem ustaštva. Ali četnici su ostali u životu – i

biti će izazov miru na Balkanu sve dok postoji srpski nacizam, fašizam, šovinizam i imperijalizam.

Knjiga, u lijepoj grafičkoj izradi, na 200 stranica, ima veliko povijesno značenje, jer analizira sadašnje događaje i daje naputak za budućnost Balkana. Ovo je prvi put da je netko obradio tako kontraverzualan predmet s toliko delikatnošću i razboritošću u traženju istine.“

Knjigu: *Ustaše, četnici i partizani* može se kupiti uz cijenu od dvadeset dolara (\$ 20.00) kod svih poduzetnika i ustanova, gdje se može nabaviti hrvatski tisak, ili kod autora: **George F. Vrbanić**, 180 Kimberly Drive, Hamilton, Ontario L8K 4L1, Canada, ili **Hrvatski put**, 34 Southport Street, # 88510, Toronto Ontario M6S 3N0, Canada. ■

IN MEMORIAM

David Horvat

U subotu 2. studenoga u Njemačkoj je u prometnoj nezgodi poginuo uzorni kršćanski mladić David Horvat. Rođen je prije devetnaest godina kao stariji sin oca Franje i majke Marije. Roditelji su ga odgojili u kršćanskom i domoljubnom ozračju, što se i očitovalo u njegovu životu. Kao dijete bio je jedan od

revnijih ministranata i čitača u hrvatskoj misiji u Aalenu. Bio je član KUD „Branimir“, a posebno se isticao svojom zauzetošću među mladima u misiji. U realnoj školi koju je završio bio je izvrstan učenik. Nakon ispraćaja pokojnika tijela iz misije, gdje je bilo najviše mladih, njegovo tijelo prevezeno je u Nedelišće. U nazočnosti brojnih prijatelja, mladića i djevojaka iz Aalena i Heidenheima te rodbine i drugih vjernika pokopan je na mjesnom groblju u Nedelišću. Uz voditelja misije mons. Franju Prsteca, sprovod je vodio nedelišćanski župnik Pavao Markač. Poslije sprovoda služena je misa zadušnica. (K.)

RESTAURANT
BÜRGERHAUS

Inh. M. Mioč

Tempelhofer Straße 10, 63179 Obertshausen-Hausen
Tel. 0 61 04 / 7 17 60, Fax 0 61 04 / 7 9 78 22

Reisebüro
TABAK

Stipe i Drago

Prodaja
međunarodnih karata
i rezervacija
za Deutsche Touring
i Croatia Airlines

Baseler Straße 35
60329 Frankfurt am Main
Telefon: (0 69) 25 02 56 ili 25 02 57
Telefax: (0 69) 25 02 57

RJEŠENJE KRIŽALJKE
IZ PROŠLOG BROJA

□ KAROLWOJTYLA
□ IVANPAVAOI I
KLEMA□DATU□KI
TONIK□OM□RAOS
□S□M□MIROTVORSTVO
□AZALEJA□LI□A□OI□
□VALUTA□NACIZAM□P
□TREMA□IA□EMIL IJA
□VENERANDA□EN□ZUM
□OZON□KRISTNAŽALU
□JI□ISTINITA□UMAK

Nagrađeni: Marija Jurić, Zapolje
Mirko Kraljević, Karlsruhe

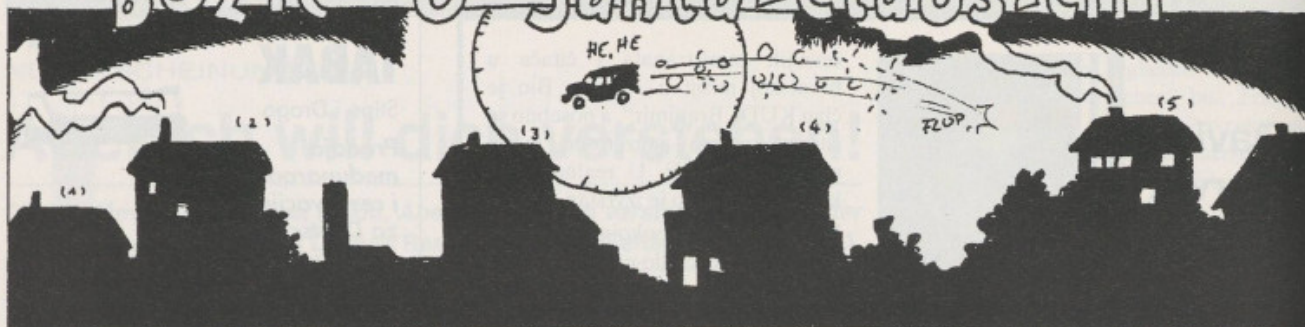
NAGRADNA KRIŽALJKA

Rješenje pošaljite najkasnije do 20. I. 1997.

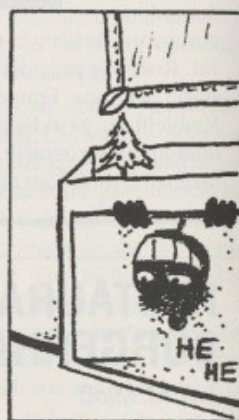
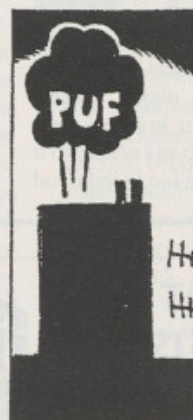
APOSTILB		UNOSITI, IMPOR- TIRATI	VESLAČKE ILI JEDRI- LICE UTRKE	DAN U TJEDNU	Ž. IME, PIJEVAČICA BLAGOAN	ONAJ KOJI PODLJEŽE NEKOJ OBVEZI (POREZNI, VOJNI)	ZAVRŠETAK UTRKE; META	POTVRDE, UVJERENJA	MJESTO BLIZU OSLJEKA	
LAT. NAZIV ZA ZLATO						ZAČIN IJELU PLODNO MJESTO U PUSTINI				VILA, KUĆA ZA LIJETNI ODMOR
NEDJELJA IZA BOŽICA										
BLAGOAN SV. TRI KRALJA										
NJEMAČKA HRVATSKI BRANITELJ	METAR	Ž. IME, GLAVICA LANGER- HOLZ	GRAD U SLOVENJI	INFEKCIJA, ŠIRENJE KLICA (MN.)			URA ORGANISAT DE L'ARMEE SECRETE			
GRAD I LUKA NA RJEČI OM				Ž. IME, VITOMIRA		DUŠIK GRAD U SPANJOL- SKOJ				NORTH GLAVA BEZ KOSE
RIMSKI 1000	GRADITELJ HIMALAJ- SKI MEDVJED			VODIK		NADOČI POKRIVA TIJELO PTICE				
OVOJNICA, MEM- BRANA				Š I OPOMENA; POZIV	OPISIVANJE, DESKRIPTIJA IME GLAVICA VENTURE	BAKA OD MILJA, NA NJEAM			KUMIČIĆ PRAŽITELJ BAKANA	
DAN PRIJE BOŽICA					JUNAK CR- ČA, BOLEK I FIGURA OBLIČJE			MEĐUNAR. ORGANIZA- CIJA RADA S C		
RIBONUK- LEINSKA KOSELINA			SPOJ VIŠE MOLEKULA	NEON			PORJEČJE ERBU			
ANNO DOMINI		POKOJ PR- VORODENACA U BETLEHEMU VOLT								
PRODAVATI ILI KUPOVATI U VELIKIM KOULONAMA						DANSKI NOVAC (STOTI DIO KRUNE)		KLASIČNI FILOLOG, KOLOMAN		

Sretan
Božić!

Božić u Santa-Claus-City

HUMOR
BY MARKO
OBERT

LJEPŠE
JE DATI
NEGO
UZETI,

JELDA?!

1:
2:
3:

4:
5:

RÜSSELSHEIM

Vjenčani Dubravka i Dragan Kolar

Fra Jozo Marinčić, župni vikar u Busovači, vjenčao je 9. 11. 1996. u Rüsselsheimu Dubravku r. Janković, iz župe Ovčarevo kod Travnika, i Dragana Kolara, iz župe Bučići kod Novog Travnika.

MANNHEIM

Podno križa

Ne, nemojte pomisliti da su i njih dvoje vjenčani. Ivana i Kazimir se susreću i aktivno sudjeluju na tribinama za mlade u Mannheimu. Njihova slika podno križa učinila nam se znakovitom i lijepom.

Foto: Danijel Petrović

MÜNCHEN

Vjenčani Sanja i Ivica Visković

Na vjenčanju Sanje r. Dragun i Ivice Visković iz Bugojna, 21. 9. 1996. bila su nazočna čak trojica svećenika: fra Ilija Krezo, fra Mladen Sesar i fra Anto Batinić.

FRANKFURT

Hrvatsko-makedonsko vjenčanje

U crkvi sv. Ante vjenčali su se 28. 9. 1996. Valentina iz Kavadaraca u Makedoniji i Igor Oškroban iz Orahovice. Foto: Z. R. Paškov

RAFAEL PAVIN .96

Križ zlatnih obala naših

Hrvatska povijest je uglavnom u znaku križa, pa je u tom znaku također i povijest hrvatske obale i hrvatskoga Jadranskoga mora. Kreacija Rafaela Pavina iz Münchena prikazuje našu

obalu u svim njezinim bojama, te modru pučinu s lađom. Na braniku naše obale i našeg mora jest zlatni križ, znak naše vjere i svjetionik naše nade.

NOVO!

VODIČ 1997./98.

Iz tiska je izašao novi VODIČ s kalendarom za 1997. i 1998. godinu. U njemu su navedene najnovije adrese hrvatskih katoličkih misija u cijelom svijetu, kao i telefonski i telefaks brojevi. Usto se u Vodiču mogu naći adrese i telefonski brojevi većine hrvatskih katoličkih svećenika koji djeluju na njemačkim župama. Za naše ljude će svakako biti korisne adrese hrvatskih konzulata i veleposlanstava, koje se također nalaze u novom Vodiču. Tu su i novi poštanski brojevi svih mjesta u Republici Hrvatskoj kao i pozivni telefonski brojevi županija. Predgovor ovom Vodiču napisao je dr. Pero Sudar, pomoćni sarajevski biskup i predsjednik Vijeća BK RH i BK BiH za migracije. Na naslovnoj stranici je slika tornja sv. Luke u Jajcu iz 15. stoljeća, a na zadnjoj umjetnička slika kninske tvrđave. Narudžbe: Hrvatski naddušobrižnički ured, An den Drei Steinen 42, D-60435 Frankfurt a. M.

CROATIA INVEST

ZA SIGURNU BUDUĆNOST

FRANKFURT
0 69 / 6 03 20 24

MÜNCHEN
0 89 / 23 03 52 31

STUTTGART
07 11 / 2 59 82 94

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt:

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 64546 Mörfelden-Walld.